

RDA som nye katalogiseringsregler i Danmark? - analyser, vurderinger og eksempler

Rapport fra arbejdsgruppe nedsat af Bibliografisk råd

revideret i maj 2015

Indhold

Indhold

1. Arbejdsgruppens kommissorium og sammensætning	3
1.1. Formål og opgaver	3
1.2. Output	3
1.3. Tidsplan.....	3
1.4. Medlemmer	3
2. Arbejdsgruppens arbejde og konklusioner.....	5
2.1. Arbejdsgruppens førstehåndsindtryk af RDA.....	5
2.2. Analyser af problemstillinger	5
2.2.1 Formatmæssige implikationer.....	6
2.2.2 Flerbindsværker.....	6
2.2.3 Autoritetsposter på ophav og titler, brug af uniforme titler og RDA's Authorized Access Points i relation til dansk opstilling	6
2.2.4 "Preferred Title" for samlinger af værker af én person/korporation/familie	6
2.2.5 Periodicaproblemer i forhold til nuværende praksis (ISSN).....	7
2.2.6 Nummerering og datering	7
2.2.7 Materialebetegnelser	7
2.3 Uddannelsesbehov	7
2.4 Udarbejdelsen af en eksempelsamling.....	7
2.5 Opstilling af scenarier	8
2.6 Arbejdsgruppens anbefaling.....	8
2.7 Forslag til handlingsplan	9
3. Arbejdsgruppens erfaring med RDA.....	10
3.1 Kort introduktion til RDA	10
3.2 Arbejdsgruppens samlede indtryk af RDA	11
4. Formatmæssige implikationer.....	14
4.1 Bibliografisk poststruktur og -format	14
4.2 Autoritetspostformat	18
4.2.1. Hvor mangler felter/delfelter/koder i hjælpepostformatet, for at det vil kunne benyttes til RDA?	18
5. Flerbindsværker.....	20
5.1 Problemformulering	20

5.2 Analyse	20
5.3 Konklusion	22
6. Autoritetsposter på ophav og titler, brug af uniforme titler, og RDA's <i>authorized accesspoints for works</i> i relation til dansk opstilling	23
6.1 Problemformulering	23
6.3 Konklusion	29
7. "Preferred Title" for samlinger af værker af én person/korporation/familie	31
7.1 Problemformulering	31
7.2 Analyse	31
8. Periodikaproblemer i forhold til nuværende praksis (ISSN)	33
9. Nummerering og datering i RDA kontra danske katalogiseringsregler	35
10. Materialebetegnelse	39
10.1 Problemformulering	39
10.2 Analyse	39
10.3 Konklusion	48
11. Uddannelsesbehov	49
12. Opstilling af scenarier for RDA i Danmark	50
13. Arbejdsgruppens anbefaling	52
14. Forslag til handlingsplan	53

1. Arbejdsgruppens kommissorium og sammensætning

Arbejdsgruppens kommissorium har følgende ordlyd:

1.1. Formål og opgaver

RDA (Resource Description and Acces) er afløseren for de anglo-amerikanske katalogiseringsregler, AACR2.

I Bibliografisk Råd er det blevet besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, der har følgende formål:

- at udfærdige en dybtgående analyse af RDA i forhold til danske forhold. Analysen skal danne baggrundsmateriale for en endelig beslutning i Bibliografisk Råd
- at pege på hvilke væsentlige aspekter, der skal belyses for at træffe en endelig beslutning, f.eks. datatab, dataudveksling, funktionalitet, økonomi
- at give bud på yderligere tiltag op til en dansk beslutning om RDA i Danmark

Analysen vil blive udarbejdet på baggrund af en række praktiske eksempler, der skal synliggøre forskelle og ligheder og eventuelle problemstillinger mellem RDA og nuværende dansk praksis. Analysen vil også tage udgangspunkt i eksisterende foranalyse, udarbejdet af Hanne Hørl Hansen, DBC.

1.2. Output

Output vil være et beslutningsgrundlag, hvor mulige konsekvenser ved implementering af RDA er beskrevet og graderet.

1.3. Tidsplan

2. kvartal 2012 (senest med udgangen af juni 2012) vil et beslutningsgrundlag blive fremlagt for Bibliografisk Råd

1.4. Medlemmer

- Hanne Hørl Hansen, Bibliografisk konsulent, DBC
- Hanne Sonne Henriksen, Sektionsleder, Det Kongelige Bibliotek
- Dorete Bøving Larsen, Bibliotekar, Statsbiblioteket
- Camilla Riis Petersen, Bibliotekskonsulent, Kulturstyrelsen

Kommentar - 2015

Arbejdsgruppen samles igen fra marts 2015 med det formål at opdatere 2012-rapporten.

Denne opgave har vi valgt at løse ved at

- kontrollere om indholdet stadig er gældende i fald vi skulle have viden eller formodning om, at der var sket væsentlige ændringer i RDA eller fortolkningen af RDA, der ville nuancere eller ændre på indhold og konklusion

- opdatere med ny viden siden 2012 mht. praktisk implementering af RDA, teknologiske perspektiver mm.

- ajourføre eksempelsamlingen

I rapporten vil 2015-ajourføringen fremgå tydelig adskilt fra den oprindelige tekst.

I eksempelsamlingen er alle eksempler ajourført uden markering heraf.

2015-arbejdsgruppen har bestået af:

- Dorete Bøving Larsen, Bibliotekar, Statsbiblioteket
- Anders Cato, Bibliografisk Konsulent, Kulturstyrelsen
- Henriette Fog, Førstebibliotekar, Det Kongelige Bibliotek
- Hanne Hørl Hansen, Bibliografisk konsulent, DBC
- Susanne Thorborg, Bibliografisk konsulent, DBC (med henblik på autoritetsdataområdet)

Arbejdsgruppen holdt sit første møde 12. marts 2015 og forventer at afslutte arbejdet 31. maj 2015.

2. Arbejdsgruppens arbejde og konklusioner

Arbejdsgruppen har afholdt 6 møder i perioden ultimo januar – ultimo juni 2012.

Ud over arbejdsgruppens medlemmer, har Katrine Marie Schrøder fra Det Kongelige Bibliotek bidraget med input til periodicaområdet, og har deltaget i tre møder. Derudover har Susanne Thorborg fra DBC bidraget med input vedrørende autoritetsposter, og har deltaget i et møde.

Gruppen har haft relativt kort tid til rådighed til arbejdet og har ikke udført alle de stillede opgaver. Det har været tidsmæssigt meget krævende at sætte sig ind i RDA, og udfærdige de posteksempler, der eksemplificerer RDA, og har givet arbejdsgruppen ballast til at foretage analysen.

Ikke desto mindre mener arbejdsgruppen, at Bibliografisk Råd og Kulturstyrelsen på baggrund af det foreliggende grundlag, vil kunne tage en beslutning om i hvilken retning, der skal arbejdes. En sådan afklaring vil lette det resterende analysearbejde, blandt andet i forbindelse med vurdering af databaser.

Rapporten består af følgende kapitler med følgende konklusioner:

2.1. Arbejdsgruppens førstehåndsindtryk af RDA

Arbejdsgruppen har opsummeret sine egne erfaringer i et notat om det umiddelbare indtryk af RDA samt skitseret de komplikationer vi forudsiger i forbindelse med en overgang til RDA, og som vil være væsentlige aspekter at forholde sig til ved en endelig beslutning.

RDA indeholder overordnet set en række muligheder, der kunne tale for en overgang til RDA i Danmark. Blandt andet vil RDA være en forudsætning, hvis man for alvor skal indføre værkvisning i danske kataloger.

Det er dog arbejdsgruppens overordnede indtryk, at RDA fremstår svært tilgængelig og vanskelig at anvende som nybegynder i forhold til struktur, sprog og terminologi og manglende vejledning i forhold til valg af (alternative) regler.

Man får som testperson den oplevelse, at der ikke er tale om de store forbedringer, men snarere om en række tilbageskridt på nogle områder, hvilket kan give betænkeligheder i forhold til hvordan man opnår accept af RDA i biblioteksvæsenet.

Hele afsnittet kan ses i kapitel 3.

2.2. Analyser af problemstillinger

Arbejdsgruppen har foretaget en række analyser af diverse problemstillinger i forhold til RDA, som skitseret i *RDA-foranalyse*, der er udarbejdet af DBC ved Hanne Hørl Hansen (se bilag 1 i *Bilags- og eksempelsamling*).

Der er derudover udført yderligere analyser, som har været nødvendige for at få problemstillinger afklaret undervejs i forhold til forståelsen af RDA.

Følgende analyser er udført:

- Formatmæssige implikationer

- Flerbindsværker
- Autoritetsposter på ophav og titler, brug af uniforme titler og RDA's *Authorized Access Points* i relation til dansk opstilling
- "Preferred Title" for samlinger af værker af én person/korporation/familie
- Periodicaproblemer i forhold til nuværende praksis (ISSN)
- Nummerering og datering
- Materialebetegnelser

De i foranalysen nævnte notater om afhængige værker og om musikområdet er ikke udarbejdet. Analyse af musikområdet ville have krævet yderligere kompetencer i arbejdsgruppen.

2.2.1 Formatmæssige implikationer

I forbindelse med udarbejdelsen af posteksempler katalogiseret efter RDA, har arbejdsgruppen konstateret, at danMARC2-formatet ikke er tilstrækkeligt i sin nuværende form. Analysen giver et bud på hvilke udvidelser og tilpasninger af formatet, der vil være nødvendige for at kunne understøtte RDA.

Analysen kan ses i kapitel 4.

2.2.2 Flerbindsværker

I dette afsnit analyseres mulighederne for at fortsætte med nuværende praksis for flerbindsværker indenfor rammerne af RDA. Dette anses ikke for at være problematisk.

Analysen kan ses i kapitel 5.

2.2.3 Autoritetsposter på ophav og titler, brug af uniforme titler og RDA's Authorized Access Points i relation til dansk opstilling

Analysen besvarer følgende spørgsmål: Forudsætter en ibrugtagning af RDA autoritetsposter og i givet fald i hvilket omfang? Hvad vil med danske øjne være anderledes såfremt vi følger RDA mht. brug af uniforme titler? Hvilken forskel er der mellem RDA's "authorized access points for works" og reglerne for de danske opstillingselementer – og er en sameksistens mulig?

Analysen konkluderer:

- at ibrugtagning af RDA uden autoritetsposter kan være en mulighed som nødløsning men næppe ønskeligt
- at ibrugtagningen af uniforme titler vil være en stor og omkostningstung opgave som det umiddelbart vil være svært at argumentere for i en dansk sammenhæng særligt på lokalt plan, da selve udformningen også skønnes at være rimelig konservativ set med danske øjne
- at der stadig vil være behov for danske opstillingsregler
- at der er behov for en national strategi på autoritetsområdet, der bl.a. fastlægger rollefordeling mellem det internationale, det nationale og det lokale

Analysen kan ses i kapitel 6.

2.2.4 "Preferred Title" for samlinger af værker af én person/korporation/familie

I dette afsnit analyseres de krav, der i RDA stilles til at vælge en værktitel for sammensatte værker. Der vil være udvidede krav, som ikke kendes i dag. For samlinger, der består af uddrag foreslås det, at man følger

Library of Congress praksis med at vælge en formtitel + *Selections* frem for at vælge det første eller det dominerende værk i samlingen.

Analysen kan ses i kapitel 7.

2.2.5 Periodicaproblemer i forhold til nuværende praksis (ISSN)

ISSN-reglerne og RDA skal kunne arbejde sammen. ISSN IC har nedsat en arbejdsgruppe, som følger udviklingen, sammenligner regelsæt og har en tæt dialog med folk fra RDA/FRBR/ISBD i relation til ISSN. Afsnittet giver eksempler på, hvor der er uoverensstemmelser mellem RDA og ISSN.

Analysen kan ses i kapitel 8.

2.2.6 Nummerering og datering

Der er i flere tilfælde forskel i angivelse af nummerering og datering mellem RDA og de danske katalogiseringsregler. I analysen opridses en ikke udtømmende liste over væsentlige forskelle.

Analysen kan ses i kapitel 9.

2.2.7 Materialebetegnelser

Analysen besvarer følgende spørgsmål: Hvordan håndteres RDAs samlede materialebetegnelser i forhold til danMARC2? Kan der laves en fuldstændig mapning mellem RDA og informationen i danMARC2 felt 009/300? Eller vil det være nødvendigt med ændringer/tilføjelser i formatet?

Konklusionen på analysen er, at der ikke kan laves en fuldstændig mapning til RDAs samlede materialebetegnelser. Det vil derfor være nødvendigt med ændringer i danMARC2 for at tilgodese de nye datalementer.

Analysen kan ses i kapitel 10.

2.3 Uddannelsesbehov

Arbejdsgruppen har undersøgt Library of Congress' uddannelsesplan, og har givet et bud på uddannelsesbehovet i Danmark ved en overgang til RDA. Der kan ikke gives et præcist bud, da en række forudsætninger mangler at være på plads, men det danske uddannelsesbehov må forventes at blive højt.

Hele afsnittet kan ses i kapitel 11.

2.4 Udarbejdelsen af en eksempelsamling

Der er udarbejdet en eksempelsamling bestående af 12 danske poster katalogiseret efter RDA i danMARC2-formatet. I eksempelsamlingen er der forsøgt at inddrage stor alsidighed af materialetyper og sværhedsgrader. I samlingen forekommer der blandt andet et eksempel på en helt almindelig bog, på en e-bog, på et samlingsværk og på et tidsskrift.

Formålet med eksemplerne er at give et overblik over hvordan danske poster tager sig ud i RDA-forklædning, sådan som arbejdsgruppen umiddelbart tolker RDA, og vise hvor der er forskelle og mulige konsekvenser i forhold til nuværende praksis. Udarbejdelsen af eksempelsamlingen har endvidere givet arbejdsgruppen mulighed for at gå i dybden med RDA. Det skal dog påpeges, at ingen i arbejdsgruppen

føler sig fagligt sikre i det fulde indhold i RDA, og posterne afspejler derfor det vidensniveau arbejdsgruppen er på på nuværende tidspunkt.

Der er udarbejdet autoritetsposter til posterne 1, 2 og 9.

Eksemplerne er sammenskrevet og samlet i et tillæg til rapporten: *Bilags- og eksempelsamling*.

2.5 Opstilling af scenarier

Ud fra arbejdsgruppens nuværende viden sammenholdt med bibliotekernes afhængighed af omverdenen, har gruppen opstillet 8 forskellige scenarier, som Bibliografisk Råd og Kulturstyrelsen bør tage stilling til. Arbejdsgruppen har for hvert scenarie bedømt om scenariet er realistisk, og hvad konsekvenserne vil være ved at vælge det givne scenarie.

1. Vi beholder danske regler og dansk format som hidtil helt uden tilpasninger
2. Vi beholder danske regler og dansk format som hidtil med få formatmæssige tilpasninger
3. Vi beholder danske regler og dansk format med få formatmæssige tilpasninger af hensyn til forskningsbibliotekernes udstrakte genbrug af poster fra Netpunkt og WorldCat, men med den klare målsætning at Danmark skal gå over til RDA på et passende tidspunkt og en stillingtagen til under hvilken form, vi skal gå over
4. Vi indfører RDA i fuld udstrækning og i den rene engelske version og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem
5. Vi indfører RDA i fuld udstrækning og i den rene engelske version og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem, - dog udarbejdes en dansk profil og danske vocabularer samt regler for dansk opstilling
6. Vi indfører RDA i fuld udstrækning og i en fuld oversat version og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem
7. Vi indfører RDA i fuld udstrækning og i en fuld oversat version og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem. Samtidig udarbejdes en dansk profil og danske vocabularer samt regler for dansk opstilling
8. Vi indfører RDA i en version hvor væsentlige dele er oversat til dansk (inklusive udarbejdelsen af danske vocabularer, der er lavet en dansk profil til reglerne (a la "I Danmark... ") og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem

Den fulde beskrivelse af scenarierne kan ses i kapitel 12.

2.6 Arbejdsgruppens anbefaling

Arbejdsgruppen anbefaler, at der vælges **scenarie 3** med den klare hensigt, at arbejde videre hen mod **scenarie 8**.

Det vil sige, at danske regler og dansk format bibeholdes, med få formatmæssige tilpasninger indtil videre, men med den klare målsætning at Danmark skal gå over til RDA på et passende tidspunkt og en stillingtagen til under hvilken form, vi skal gå over. Det vurderes årligt hvornår det vil være et passende tidspunkt at gå over.

Når Danmark overgår til RDA, vil det være i en version, hvor væsentlige dele er oversat til dansk og hvor der er udarbejdet en dansk profil til reglerne. Det danske format bibeholdes indtil BIBFRAME-initiativet har klaret vejen frem.

Anbefalingen kan ses i sin helhed i kapitel 13.

2.7 Forslag til handlingsplan

Arbejdsgruppen har udarbejdet et forslag til en handlingsplan, der skitserer hvordan man kan komme videre med en endelig beslutning om RDA i Danmark.

Handlingsplanen går i grove træk ud på, at *Bibliografisk Råd* (BIR) – efter at have udvalgt hvilket scenarie man vil anbefale Kulturstyrelsen at styre efter – forslår en national strategi for autoritetsposter og iværksætter udarbejdelsen af manglende faglige analyser, mens *Kulturstyrelsen* iværksætter foreløbige økonomiske analyser. Kulturstyren og BIR iværksætter i fællesskab formidling til biblioteksverdenen.

BIR iværksætter forberedelse til overgang til RDA, herunder blandt andet fastlæggelse af en dansk profil og udpegning af områder, der skal oversættes til dansk. BIR følger aktivt udviklingen i BIBFRAME således at en dansk implementering kan afpasses efter de tiltag der sker, og vurderer årligt hvornår det er et passende tidspunkt for overgang til RDA (se scenarie 3) og udarbejder overgangsplan.

I forbindelse med implementering skal Kulturstyrelsen tage stilling til om centrale tilbud om uddannelse skal etableres, samt til udarbejdelse af uddannelses- og undervisningsmateriale

Hele handlingsplanen kan ses i kapitel 14.

3. Arbejdsgruppens erfaring med RDA

3.1 Kort introduktion til RDA

RDA er bygget op omkring det teoretiske rammeværk i *Functional Requirements for Bibliographic Records* (FRBR) og *Functional Requirements for Authority Data* (FRAD), som danner udgangspunkt for strukturen og terminologien.

RDA er inddelt i 10 sektioner, hvor sektion 1- 4 omhandler hvordan man beskriver entiteterne beskrevet i FRBR og FRAD: *Work* (værk), *Expression* (repræsentation af værk), *Manifestation* (dokument), *Item* (eksemplar), *Person* (person), *Families* (familie), *Corporate Bodies* (korporation), *Concept* (begreb), *Object* (genstand), *Event* (begivenhed) og *Place* (sted), mens sektion 5-10 handler om hvordan man beskriver relationer mellem disse entiteter. Sektion 4 og sektion 10 er endnu ikke udarbejdet.

RDA adskiller sig på mange måder radikalt fra de nuværende danske regler, både i opbygning, sprogbrug og tilgang til katalogiseringsprocessen. Helt grundlæggende er RDA en "Content Standard", der fokuserer på hvordan man beskriver entiteter, og som angiver hvordan man beskriver relationer mellem relevante entiteter. RDA er formatuafhængigt og berører ikke opstilling eller præsentation.

Nogle af de væsentligste forskelle består blandt andet i:

- Et tydeligere fokus på entiteter, såsom ophav, der i praksis stort set forudsætter brugen af autoritetsposter
- Anvendelsen af uniforme titler for værket ("Preferred Title" i RDA)
- Sammensmeltning af den generelle materialebetegnelse og den fysiske beskrivelse i form af tre nye elementer, "Content Type", "Media Type" og "Carrier Type", hvor der vælges termer fra kontrollerede lister

RDA kan ses som det første spæde skridt på vejen til en ny datamodel, der understøtter relationstænkning og dermed semantisk web bedre end den hidtidige model.

For mere information om RDA kontra de danske regler henvises til *RDA-foranalyse* i bilag 1 i *Bilags- og eksempelsamling*.

Adgang til RDA opnås enten via den trykte udgave, som kan købes hos Facet Publishing eller via den elektroniske udgave, som tilgås via RDA Toolkit, og hvortil der kan købes forskellige typer af abonnementer¹.

¹ <http://www.rdatoolkit.org/>

3.2 Arbejdsgruppens samlede indtryk af RDA

Overordnet set indeholder RDA en række muligheder, der kunne tale for en overgang til RDA i Danmark. Med udgangspunkt i den af IFLA anbefalede FRBR-tænkning formodes man blandt andet at kunne forbedre brugernes muligheder for at finde relevant information, da man med RDA har mulighed for at kæde oplysninger om den samme titel sammen på en helt anden måde, end man kan i dag. RDA vil desuden være en forudsætning, hvis man for alvor skal indføre værkvisning i danske kataloger.

Det er dog også arbejdsgruppens overordnede indtryk, at RDA på flere områder fremstår svært tilgængelig og vanskelig at anvende som nybegynder. Som testperson får man den oplevelse, at der ikke er tale om de store forbedringer, men snarere om en række tilbageskridt på nogle områder, hvilket kan give betænkeligheder i forhold til hvordan man opnår accept af RDA i biblioteksvæsenet.

Strukturen svær at finde rundt i

Arbejdsgruppen finder det vanskeligt at få et godt overblik over strukturen, og finde ud af hvad der er det væsentlige, i forhold til det materiale, der skal katalogiseres.

Dette skyldes primært det faktum, at RDA er struktureret efter FRBR og FRAD, hvilket bevirker, at man for hver ressource man katalogiserer skal igennem en ret krævende mental proces med at identificere værk, repræsentationer af værker, dokument og eksemplar. Udover det aktuelle materiale, skal man samtidigt katalogisere det grundlæggende værk.

Denne fremgangsmåde er medvirkende til, at man let mister følingen med hvor man befinder sig henne i katalogiseringsprocessen, ikke mindst på grund af de rigtig mange henvisninger i de enkelte afsnit, der leder til helt andre dele af processen, end det trin man er i gang med.

Det er nødvendigt med et indgående kendskab til FRBR og FRAD, før man til fulde kan sætte sig ind i RDA.

For mange valgmuligheder og for lidt vejledning

Det fremstår umiddelbart som om, at RDA ønsker at favne alt, hvorfor der er rigtig mange alternative forslag, som gør at man har svært ved at finde ud af hvad man skal vælge.

Det kan være vanskeligt at afgøre om de alternative muligheder måske kun drejer sig om særlige tilfælde, eller om de kan anvendes under alle omstændigheder. Library of Congress (LC) har udarbejdet en *Policy Statement*, der foreskriver LC's procedure for en række udvalgte regler, og herunder hvilke alternative regler, der gøres brug af.

Kommentar 2015

Med en principbeslutning om, at der skal være en dansk profil, vil de danske brugere være hjulpet på lige fod med de katalogisatorer, der anvender LCs retningslinier

Man bliver som katalogisator desuden ikke hjulpet meget på vej hvad angår valg af opslag. I de danske regler gives der regler for, hvad der ved mange konkrete materialetyper, indholdstyper og præsentationer som minimum bør være opslag på. I RDA forventes det tilsyneladende, at katalogisator på forhånd ved hvem der kan betragtes som skabere af forskellige typer af værker.

Nuværende produktionsmetode ikke tilpasset RDA

Et andet punkt, der bevirker at man let mister overblikket i RDA er, at nuværende formatmæssige produktionsmetode og danMARC2 passer meget dårligt til RDA, pga. formatets tætte tilknytning til de

danske katalogiseringsregler. Dette er medvirkende til, at man for hvert felt i formatet man udfylder, skal relatere til flere forskellige kapitler i RDA, hvilket igen bevirker, at man let taber tråden.

At RDA er formatuafhængigt er ikke ensbetydende med, at det uden videre kan anvendes i sammenhæng med et allerede eksisterende format. Det er arbejdsgruppens erfaring, at man ikke kommer uden om at skulle foretage justeringer i et vidst omfang. I afsnit 4 har arbejdsgruppen givet et bud på de ændringer i danMARC2, der vil være nødvendige ved en overgang til RDA.

For at implementere RDA fornuftigt, er det svært at undgå at tage autoritetsposter i brug, idet der er mange informationer der mest hensigtsmæssigt ligger i autoritetsposter. Selvom RDA ikke stiller krav om datamodel, er der information der er vanskeligt at bevare andre steder.

Kommentar – 2015

Et fokus på entiteter kan opnås på anden vis end ved brug af egentlige autoritetsposter (forstået som Marc-poster med autoritetsdata). En metode kunne være som *Linked data* i form af en URI, der kan lede videre til yderligere information om entiteten i form af udsagn om entiteten.

Sprog og terminologi

Det er arbejdsgruppens indtryk, at terminologien flere steder kan opleves som tvetydig og kan give muligheder for forskellige tolkninger, afhængigt af hvem der læser det. I arbejdsgruppen oplevede vi at bruge tid på at diskutere begreber, fordi vi opfattede dem forskelligt på grund af en uklar definition.

Terminologien er som tidligere nævnt hægtet op på koncepterne i FRBR og FRAD, og de begreber og fagudtryk der anvendes, er forskellig fra de begreber man (måske) kender fra AACR2, og som til dels også er afspejlet i de danske katalogiseringsregler. Eksempelvis er uniform titel "Preferred Title" i RDA.

I RDA anvendes en ny praksis med hensyn til angivelse af blandt andet numre, forlag og forkortelser, som skrives fuldt ud.

Eksempelvis er ISBD-forkortelser som *et al.* og *s.l.* erstattet af markeringer på naturligt sprog, som eksempelvis *and six others* og *Place of Publication not Identified*. Et begrænset antal forkortelser er ok i visse tilfælde, og lokale guidelines for forkortelser er tilladt visse steder. Ifølge Appendix B må diverse versioner af ordet *nummer* forkortes, mens en forkortelse som *ill.* ikke længere er tilladt.

Derudover skrives flere ting fuldt ud på bogens sprog, f.eks. i udgavebetegnelser: *2. udgave*, *anden udgave* eller *2nd edition*. Man normaliserer altså ikke til tal. Denne praksis må formodes at være et spørgsmål om tilvænning, men det synes sværere at anvende i en international sammenhæng.

RDA afsnit 0.11.2 fremgår det, at man må oversætte termer i kontrollerede lister og faste udtryk til et passende sprog. Vi har dog i eksemplerne valgt konsekvent at anvende den engelske form, for at illustrere hvordan posterne tager sig ud, når man rent følger RDA uden oversættelser. Dette resulterer i poster, hvor sproget er et sammensurium af engelsk og dansk, som f.eks. i posteksempel 10:

300 *n 1 online resource *a 55 sider *b illustrations i farver

Vælger man at oversætte dele af RDA, herunder kontrollerede lister, vil det for at sikre internationalisering være nødvendigt at gøre de oversatte lister tilgængelige, f.eks. via "The Open Metadata Registry"², der understøtter maskinel mapning mellem publicerede vokabularer.

Opsamling

Når arbejdsgruppen finder ovenstående vanskeligheder så væsentlige at påpege, er det først og fremmest fordi vi finder det meget afgørende at BIR og Kulturstyrelsen erkender, hvilke store pædagogiske udfordringer der vil være forbundet med en oplæring i RDA, som bunder i dels sproglige barrierer, og dels i en uoverskuelig og svært tilgængelig struktur med (for) mange alternative valgmuligheder.

Dernæst er det for at understrege, at man som testperson oplever, at fordelene ved at katalogisere efter RDA ikke ligefrem springer i øjnene, og at resultatet af anstrengelserne i virkeligheden ikke flytter så meget. På nogle områder er der tale om direkte tilbageskridt i forhold til dansk tradition, f.eks. i forhold til genindførslen af korporationskatalogisering. Dette kan give store betænkeligheder i forhold til hvordan man skal sælge ideen om RDA til biblioteksvæsenet.

Omvendt er RDA en anerkendt international udviklingstendens, som vi hverken kan eller bør holde os udenfor.

² Link: <http://metadataregistry.org/> - herunder er der oprettet en særlig side til RDAs kontrollerede vokabularer: <http://rdvocab.info/>

4. Formatmæssige implikationer

4.1 Bibliografisk poststruktur og -format

I forbindelse med udarbejdelsen af posteksempler i RDA format har vi anvendt danMARC2 og konstateret, at formatet ikke er tilstrækkeligt i sin nuværende form. Der er behov for udvidelser og tilpasninger. Da vi ikke har gennemgået hele formatet i forhold til RDA, er nedenstående dokumentation i skema 1 identificeret i vore posteksempler. Dokumentationen kan derfor ikke siges at være udtømmende, og det vil være muligt, at der skal foretages yderligere justeringer af formatet i forbindelse med en overgang til RDA.

Undervejs er RDA Toolkit blevet opdateret bl.a. med en hel del 2012 rettelser og et afsnit om MARC Record Examples of RDA Cataloging, som kan anvendes i forbindelse med undervisning i de nye katalogiseringsmetoder. Hvis arbejdsgruppen havde haft adgang til disse i hele arbejdsperioden, ville det nok have lettet en del på den store usikkerhed, som vi har haft i forhold til overblik og tolkning af forskellige RDA definitioner.

Kommentar – 2015

Det blev besluttet i Bibliografisk råd at nedsætte en arbejdsgruppe med henblik på at udvide danMarc2, så genbrug af MARC21-poster med RDA-data ikke skulle have for stort et datatab ved konvertering til danMarc2. Denne udvidelse blev besluttet på møde 10/10-2013 og er efterfølgende implementeret. En oversigt over de gennemførte ændringer ses her: http://www.kat-format.dk/danMARC2/version_december2013.htm. I nedenstående skema er med blåt angivet, hvor formatet allerede er udvidet.

Skema 1 - Oversigt over udvidelser og tilpasninger af danMARC2

Felter/delfelter	Kommentarer
001-009	<p>Kodefelter bibeholdt. Generelt er koder ikke en del af katalogiseringsreglerne men kodning er bibeholdt når katalogisering efter RDA indpakkes i MARC21 – hvilket også ses i "full MARC record examples of RDA cataloging".</p> <p>Vi har derfor gjort tilsvarende i danske poster. Kodningen i 009 er en anelse problematisk – skal koderne der svarer til GMB og SMB i gamle regler bibeholdes eller skal kodningen fornyes så den svarer til content/media/carrier – skal den udelades og erstattes af nye felt 336-338 eller skal 336-338 dannes på baggrund af 009? Se også tilsvarende analyse om materialebetegnelser i kapitel 10.</p>
008 *c *l *t	<p>Bogstavkode for et periodikums frekvens. De frekvenser, der er nævnt i RDA 2.14.1.3 stemmer ikke alle overens med dem, der er nævnt i dM2.</p> <p>RDA kræver sprog fuldt udskrevet på engelsk, kodning skal suppleres med et notefelt med udskrevet tekst: In Danish. Det skal undersøges, hvordan koderne kan fungere i forhold til RDA.</p> <p>I RDA (2.13.1.3) defineres følgende udgivelsesmønstre:</p> <ul style="list-style-type: none">- Single unit- Multipart monograph

	<ul style="list-style-type: none"> - Serial - Integrating ressource <p>Der er ikke i dM2 nogen specifik kodning for værker i flere dele eller for Integrating ressource, derimod har vi koden Samlingsværk af hensyn til Biblioteksafgiften.</p>
041	<p>Alle sprog skal angives, også sprog i undertekster. I forbindelse med film udgives ofte en lang række expressions på samme DVD med undertekster på diverse sprog, hvordan lanceres i beskrivelsen, at fokus er på den danske version.</p>
100/110/710 *4	<p>Indholdet i 100/110 udgør sammen med værkets titel Authorized Access Point for værket.</p> <p>Felterne skal derfor omdefineres fra at være opstillingselementer til at være værkets authorized accesspoint. Dette betyder, at forskningsbibliotekerne ikke kan vælge ikke at benytte feltet. Der skal desuden tages stilling til anvendelsen af feltet til opstilling for folkebibliotekerne.</p> <p>Primært ophav nævnt i 100/110/700/710 er obligatorisk med autoritetspost. (Authorized access point).</p> <p>RDA kræver relation/funktion fuldt udskrevet på engelsk: f.eks. author, issuing body, photographer og man kan selv finde på en passende betegnelse hvis der ikke lige er noget i listen der passer. Vi mangler delfelt hertil + forholdet til delfelt 4 skal belyses nærmere.</p> <p>Kommentar 2015</p> <p>Funktionskoderne i danMarc2 er opdaterede således, at der nu er koder til alle RDA-relationer. Som følge heraf er eksemplerne senere også opdaterede, så der benyttes koder</p> <p>Hvis man ikke indfører autoritetsposter, bliver det nødvendigt at indføre en lang række ekstra delfelter til informationer om ophav, som ikke nødvendigvis er en del af access point, men tjener til yderligere identifikation af ophavet.</p>
240	<p>Uniform titel er obligatorisk med autoritetspost, hvis manifestationens titel ikke er identisk med authorized access point for værkets titel.</p> <p>Ved artsbetegnelser kan tilføjes den udgivende korporation i forbindelse med den uniforme titel – delfelt oprettes.</p> <p>Desuden bør der defineres en skelnen mellem de dataelementer, der knytter sig til værket, og de dataelementer, der knytter sig til repræsentationen (eksempelvis kan årstal og content type både benyttes til at skelne mellem flere værker med samme titel og mellem flere repræsentationer af samme værk).</p>

241	Det skal besluttes om originaltitel skal udgå og erstattes af en uniform titel i 240.				
245 *e *ø	<p>245 *e – forekomst 1 er core. Man kan sagtens i 700 have flere nævnt inkl. funktioner uden de behøver at optræde i 245.</p> <p>I eksemplerne ses ikke længere, at der i 245 skelnes mellem primær/sekundær funktion. Statement of responsibility skal angives sammen med materialets titel i den form de står. Felt 245 delfelt *ø omdefinieres til supplerende tilføjelse på manifestation niveau.</p>				
250 *a	Udgavebetegnelser gengives som de står i publikationen på publikationens sprog. Oplagsbetegnelser anvendes ikke				
255	<p>Nummerering flere muligheder – se afsnit om nummerering i kapitel 9.</p> <p>Man kan ikke læse af RDA, hvordan de forskellige elementer i nummereringen skal optræde. Eksemplet i JSC's post viser, at man godt kan skrive det i én streng.</p> <p>EXAMPLES OF FULL RDA RECORDS (Joint Steering Committee):</p> <table border="1" data-bbox="406 1086 1404 1176"> <tr> <td>362</td> <td>Dates of publication and/or sequential designation</td> <td>0#</td> <td>\$a Volume 104, no. 1 (January 1974)-</td> </tr> </table>	362	Dates of publication and/or sequential designation	0#	\$a Volume 104, no. 1 (January 1974)-
362	Dates of publication and/or sequential designation	0#	\$a Volume 104, no. 1 (January 1974)-		
260 *a *d *b*c	<p>Hjemsted og forlagsbetegnelser skrives fuldt ud, anvendes copyrightår noteres dette: © 2011. Hjemsted obligatorisk også for netpublikationer.</p> <p>Tidsskrifter: Vi angiver hjemsted på online tidsskrifter nu. Det er bl.a. et krav for at få ISSN, at der angives et hjemsted, så man kan afgøre, hvilket land der skal tildele ISSN.</p> <p>Kommentar 2015</p> <p>Det er blevet tilladt at have parallelle felter (264) med oplysninger om produktion, publikation, distribution, fremstilling og copyright. Man bør dog stadig have et 260-felt med publiceringsoplysninger efter de Danske Katalogiseringsregler</p>				
300 *b	<p>RDA kræver information om sideantal og illustrationer fuldt udskrivet på engelsk: illustration/illustrations</p> <p>Sidetalangivelse obligatorisk (extent) også på netpublikationer</p> <p>Ved afsluttede periodica skal angives bindantal</p>				
336 *a *b *2	Felt og delfelter skal oprettes til beskrivelse af "content"				

	<p>Kommentar 2015</p> <p>Feltet er blevet oprettet</p>
337 *a *b *2	<p>Felt og delfelter skal oprettes til beskrivelse af "media"</p> <p>Kommentar 2015</p> <p>Feltet er blevet oprettet</p>
338 *a *b *2	<p>Felt og delfelter skal oprettes til beskrivelse af "carrier"</p> <p>Kommentar 2015</p> <p>Feltet er blevet oprettet</p>
440 *a *v	<p>Series hovedtitel er sammen med nummer obligatorisk Tidsskrifter: I dM2 skal der kun stå ISSN i 440 jf. eksempel med både 440/840</p>
521 *b *c	<p>Oplagsbetegnelser anvendes ikke – er i hvert fald ikke en del af RDA</p>
540/710/910	<p>I ISSN bruges felt 540 til at angive variationer af et korporationsnavn, som det forekommer i publikationen, og som ikke er den normative form. Det vil i RDA skulle erstattes af en autoritetspost.</p>
700 *4 *t	<p>Medforfattere, muligt at angive selvvalgt betegnelse, hvis ikke listen dækker betegnelsen. Samleværker – RDA kræver opslag på de enkelte bestanddele, delfelt t skal derfor defineres til at indeholde en uniform titel. Der bør derfor også defineres at antal delfelter til identificerende tilføjelser til værker og repræsentationer. Se endvidere kommentarer vedrørende identificerende tilføjelser til ophav. Eller skal vi Danmark her foretrække en model med 770/795?</p> <p>Kommentar 2015</p> <p>Der er blevet oprettet følgende nye delfelter: *n, *o, *u, *m, *r, *j, *d, *v, *p og *q for at tilgodese supplerende data til titler ved genbrug af RDA-poster</p>
720	<p>RDA opererer ikke med sekundært ophav, hvis man vælger at give opslag, skal det være med autoritetspost (Authorized Access Point).</p>

860-879	Periodikarelationsfelter, i vore eksempler har der ikke været problemer med disse felter, men det vil kunne opstå.
900/910	Erstattes af autoritetsposter

4.2 Autoritetspostformat

Først og fremmest vil der være behov for, at der udarbejdes et udvidet gennemarbejdet format til autoritetsposter, som er et essentielt moment i forhold til RDA. Vi har arbejdet med nogle få autoritetsposter i MARC21 format og har overvejet om der i forbindelse med autoritetsposter på personer kan opstå problemer i forhold til den danske persondatalovgivning. Der er tale om meget detaljerede personoplysninger, evt. baseret på internetsøgninger med angivelse af kilde. Vi har uformelt spurgt en repræsentant fra Datatilsynet ved et-gå-hjem-møde i FABITAhørom. Den umiddelbare udlægning var at hvis en person selv har offentliggjort oplysninger om sig selv fx på en bog må vi gerne gengive det.

4.2.1. Hvor mangler felter/delfelter/koder i hjælpepostformatet, for at det vil kunne benyttes til RDA?

Recording the Status of Identification (RDA 5.7 og 8.10.1.3)

RDA foreskriver, at man angiver status for en autoritetspost.

I Marc21 sker dette i:

008 position 33 (**33 - Level of establishment**)

- a - Fully established
- b - Memorandum
- c - Provisional
- d - Preliminary
- n - Not applicable
- | - No attempt to code)

I danMarc2 Hjælpepostformatet er der dels mulighed for at angive et katalogiseringsniveau i 008 *v, dels at angive, om der er tale om en autoriseret form i 042 *a. Hvis man skal understøtte RDA bør disse to felter nok revideres.

Angivelse af, om en autoritetspost gælder for et work, expression, person, family, corporate body, concept, object, event eller place (de entities, der er definerede i RDA) – i danMarc2 er der følgende muligheder i 004 *x:

Delfelt *x Kode for hjælpeposttype

- Der anvendes følgende koder:

- m Emneordspost
- n Navneformspost (person- eller korporationsnavn)
- t Titelpost

Special coded dates (*RDA 9.3, 6.10*)

I Marc21 er det muligt at benytte specifikke delfelter til start- og slutdatoer – dette vil det måske også være hensigtsmæssigt at indføre i danMarc2 hjælpepostformatet.

Preferred title og variant title of work og expressions

Der mangler delfelter i felt 100/110/400/410/500/510 til preferred title og variant title of work og expressions, part of work, date of work, language of work, anden identification af expression/work works (*RDA 6.x*)

Der mangler delfelter til **fuller form of name** i 100

Der mangler felt/delfelter til at angive **Content type** til at skelne expressions (*RDA 6.9*)

I Marc21 er der bl.a. defineret følgende specifikke felter til **karakteristika for entiteter**:

- **Felt 370 Associated Place**
- **Felt 371 Address**
- **Felt 372 Field of Activity**
- **Felt 373 Associated Group**
- **Felt 374 Occupation**
- **Felt 375 Gender**
- **Felt 376 Family Information**
- **Felt 377 Associated Language**
- **Felt 380 Form of work**
- **Felt 381 Other Distinguishing Characteristics of Work or Expression**
- **Felt 382 Medium of Performance**
- **Felt 383 Numeric Designation of Musical Work**
- **Felt 384 Key**
- **Felt 667 Nonpublic General Note**
- **Felt 688 Application History Note**

Kommentar 2015

Det bør nævnes, at alle disse problemer er overgangsproblemer. Den dag, der er defineret en afløser for et MSRC-format, hvad enten det så hedder BIBFRAME eller noget andet, vil datastrukturer se helt anderledes ud

5. Flerbindsværker

5.1 Problemformulering

Kan man fortsætte med dansk praksis for registrering af flerbindsværker efter ibrugtagning af RDA?

5.2 Analyse

I RDA bruges betegnelsen *Multipart monograph*. En Multipart monograph defineres som:

“The term multipart monograph refers to a resource issued in two or more parts (either simultaneously or successively) that is complete or intended to be completed within a finite number of parts (e.g., a dictionary in two volumes, three audiocassettes issued as a set)” (*RDA 1.1.3*)

I *RDA 1.1.4* fremgår det, at **beskrivelser** kan ske på flere niveauer:

- Comprehensive description (“A description that describes the resource as a whole”) – der henvises til *RDA 1.5.2*
- Analytical description (“A description that describes a part of a larger resource”) – der henvises til *RDA 1.5.3*
- Hierarchical description (“Some resource description standards use the term *multilevel description* to refer to the type of description referred to in RDA as *hierarchical description*”) som kombinerer de to ovennævnte metoder- der henvises til *RDA 1.5.4*

Comprehensive description svarer til en beskrivelse i en enkelt post. Den kan benyttes i følgende tilfælde:

- Enkeltstående værker
- Flerbindsværker
- Tidsskrifter/periodica
- Integrating resources
- Samlinger

Når der er ønske om at registrere detaljer vedrørende dele af værket kan det enten ske ved at beskrive ‘Carrier’ (*RDA 3.1.4*), ved at lave en registrering af et relateret værk (*RDA 25.1*), eller en relateret repræsentation (*RDA 27.1*). Registrering af et relateret værk eller repræsentation kan ifølge *RDA 24.4* foretages ved at give en identifier, ved at give et authorized access point, ved at give en beskrivelse eller med en kombination af disse metoder. Beskrivelsen kan være struktureret eller ustruktureret.

Dette svarer til at benytte 300-metoden, evt. udvidet med indholdsnoter og 700/745-felter. (metode 2 i *Katalogiseringsregler, kap. 13.6*)

Analytical description kan anvendes i følgende tilfælde:

- Del af enkeltstående værk
- Del af flerbindsværk
- Del af periodicum/tidsskrift

- Del af en integrering ressource
- Del af en samling

Det er ikke et krav, at der udarbejdes analyser for ALLE dele af ovenstående. Hvis denne model anvendes kan værtspublikationen beskrives på en af følgende måder:

- Som en seriebetegnelse
- Som en registrering af et relateret værk
- Som en registrering af en relateret repræsentation

Dette svarer nogenlunde til *Katalogiseringsreglernes 13.3*. Det er dog bemærkelsesværdigt, at man ikke forholder sig til 'obtain'

Hierarchical description – her kombineres de to ovenstående metoder.

“Any resource consisting of two or more parts may be described using both a comprehensive description for the whole and analytical descriptions for its parts. If parts of the resource are further subdivided into their own parts, analytical descriptions may be created for those further subdivisions”

I *RDA D 1.3* beskrives, hvordan oplysningerne kan deles op på flere niveauer og vises med ISBD. Eksemplerne ligner meget godt de muligheder, man i danMarc2 har, hvis man samler hoved-, sektions- og bindposter i en samlet fremvisning, eller hvis man benytter 247/248 og undlader at tvangssortere felterne i nummerorden.

Der står:

“When describing both the larger resource and its parts by means of a multilevel description (see [1.5.4 RDA](#)), divide the descriptive information into two or more levels. Record at the first level only information relating to the resource as a whole or the main resource. Record at the second level information relating to a group of parts or to the individual part being described. If information at the second level relates to a group of parts, record information relating to the individual part at a third level. Make the levels distinct by layout and/or other means.”

EXAMPLE

The sacred books of the East / translated by various oriental scholars and edited by F. Max Müller. - Oxford : Clarendon Press, 1879–1910. – 50 volumes ; 23 cm.

Volumes 39–40 : Volumes 39–40 : The texts of Taoism / translated by James Legge. – 1891. – (The sacred books of China)

Part 1 : The Tào teh king. The writings of Kwang-tsze, books I–XVII. – xxii, 396 pages

American folklore / co-ordinated for the Voice of America by Tristram Coffin. – Washington : United States Information Agency, 1967. – 28 audiotape reels : analog, 19 cm/s, mono ; 18 cm. – (Forum series)

8 : The American traditional ballad / G.M. Laws. – 1 audiotape reel (35 min.). – Includes illustrative excerpts

Remembrance of things past / Marcel Proust ; translated by C.K. Scott Moncrieff. – London : Chatto & Windus, 1957. – 12 volumes ; 19 cm. – Translation of: À la recherche du temps perdu

Volumes 1–2 : Swann's way / illustrated by Philippe Jullian. – Translation of: Du côté chez Swann. – This translation originally published in 1922

Part 1 : 1957 (1973 printing). – 303 pages, 4 leaves of plates : illustrations. – ISBN 0-7011-1048-1

When all the parts are received, complete any element left open.

5.3 Konklusion

Da RDA jo ikke forholder sig til formater men udelukkende til beskrivelser, er der formodentlig ikke noget, der forhindrer de danske postmodeller. Der er dog heller ikke nogen hjælp i RDA til at vælge et passende beskrivelsesniveau.

Kommentar – 2015

De gengivne regeltekster er i mellemtiden blevet omformuleret ligesom eksemplerne i Bilag D er fjernet. Der er dog ingen indholdsmæssige ændringer, hvorfor vurdering og konklusion fra 2012 stadig er gældende.

6. Autoritetsposter på ophav og titler, brug af uniforme titler, og RDA's *authorized accesspoints for works* i relation til dansk opstilling

6.1 Problemformulering

Forudsætter en ibrugtagning af RDA autoritetsposter og i givet fald i hvilket omfang?
Hvad vil med danske øjne være anderledes såfremt vi følger RDA mht. brug af uniforme titler?
Hvilken forskel er der mellem RDA's *authorized access points for works* og reglerne for de danske opstillingsselementer – og er en sameksistens mulig?

6.2 Analyse

Kommentar – 2015

Generelt om analysen vedr. autoritetsdata: Der er siden 2012 foretaget mindre ændringer i de gængs regeltekster, ligesom afsnitnummerringen visse steder er ændret. Der er dog ingen indholdsmæssige ændringer af betydning, hvorfor analysen – med undtagelse af nedestående indsatte kommentarer – overordnet set stadig er gældende.

RDA opererer med en række *Core Elements (RDA 0.6)*. Det er fremført i international sammenhæng, at *core* ikke er det samme som *mandatory*, - men i realiteten er det vel mere en politisk betragtning.

I forbindelse med udformningen af normative data på navne og titler er flg. om *core data* interessant fra *RDA 0.6.3 Recording attributes of work and expressions*:

“When recording data identifying a work include as minimum:

- Preferred Title
- Identifier for the Work

When recording data identifying an expression include as minimum ... that are applicable to the expression:

- Identifier for the expression
- Content type
- Language

RDA 0.6.4 Recording attributes of Person, Family, and Corporate Body: (Kopi af liste fra RDA:)

“When recording data identifying a person, family, or corporate body, include as a minimum the elements listed below that are applicable and readily ascertainable.

- Preferred name for the person
- Title of the person
- Date associated with the person
- Other designation associated with the person

Profession or occupation (for a person whose name consists of a phrase or appellation not conveying the idea of a person)
Field of activity of the person (for a person whose name consists of a phrase or appellation not conveying the idea of a person)
Identifier for the person
Preferred name for the family
Type of family
Date associated with the family
Identifier for the family
Preferred name for the corporate body
Location of conference, etc.
Date associated with the corporate body
Associated institution (for conferences, etc., if the institution's name provides better identification than the local place name or if the local place name is unknown or cannot be readily determined)
Number of a conference, etc.
Other designation associated with the corporate body (for a body whose name does not convey the idea of a corporate body)
Identifier for the corporate body

If the preferred name for the person, family, or corporate body is the same as or similar to a name by which another person, family, or corporate body is known, record as many of the additional identifying elements listed below as necessary to differentiate them. Record the elements either as additions to the authorized access point representing the person, family, or corporate body, as separate elements, or as both.

Fuller form of name
Profession or occupation
Field of activity of the person
Place associated with the family
Prominent member of the family
Location of headquarters, etc.
Associated institution
Other designation associated with the corporate body

Definition af identifier

Identifier er defineret som følger:

- **Identifier for the Work:** A character string uniquely associated with a work, or with a surrogate for a work (e.g., an authority record), that serves to differentiate that work from other works
- **Identifier for the Expression:** A character string uniquely associated with an expression, or with a surrogate for an expression (e.g., an authority record), that serves to differentiate that expression from other expressions
- **Identifier for the Person:** A character string uniquely associated with a person, or with a surrogate for a person (e.g., an authority record), that serves to differentiate that person from other persons.

(...samme ved familier og korporationer)

Strengt taget bør identifier således indgå ved værkstitler, expressionstitler og for normative former på personer, korporationer og familienavne – ikke nødvendigvis i den enkelte bibliografiske post men forstået som en del af autoritetsposten. At id-nummer på autoritetsposten ikke fremgår af de bibliografiske poster ses af de fulde RDA-eksempler i RDA's Toolkit: <http://www.rdatoolkit.org/examples/MARC>.

Ifølge RDA 0.6.5-0.6.6 skal en registrering af en manifestation som minimum indeholde opslag på det indeholdte værk. Opslaget på det indeholdte værk konstrueres normalt som en kombination af værkets titel og creator. Jf. RDA 6.27.1.2:

“If one person, family, or corporate body is responsible for creating the work (see 19.2.1.1), construct the authorized access point representing the work by combining (in this order):

a) the authorized access point representing that person, family, or corporate body, formulated according to the guidelines and instructions given under 9.19.1 for persons, 10.10.1 for families, or 11.13.1 for corporate bodies, as applicable

b) the preferred title for the work, formulated according to the instructions given under 6.2.2.”

Her er det værd at bemærke, at korporationer i vidt omfang betragtes som ophav til værker. Reglerne herfor fremgår af kapitel 19 men svarer i det store hele til den form for korporationskatalogisering, vi i Danmark brugte i den foregående udgave af de danske regler, - og som vi vel at mærke sparede meget på at afskaffe og hvis bortfald aldrig har synes at genere brugerne:

“19.2.1.1.1 Corporate Bodies Considered to Be Creators

Corporate bodies are considered to be creators when they are responsible for originating, issuing, or causing to be issued, works that fall into one or more of the following categories:

a) works of an administrative nature dealing with any of the following aspects of the body itself:

i) its internal policies, procedures, finances, and/or operations

or

ii) its officers, staff, and/or membership (e.g., directories)

or

iii) its resources (e.g., catalogues, inventories)

b) works that record the collective thought of the body (e.g., reports of commissions, committees; official statements of position on external policies, standards)

c) works that report the collective activity of

i) conference (e.g., proceedings, collected papers)

or

ii)

an expedition (e.g., results of exploration, investigation)

or

iii)

an event (e.g., an exhibition, fair, festival, hearing) falling within the definition of a corporate body (see 18.1.2) ^{2012/01} provided that the conference, expedition, or event is named in the resource being described

d) works that result from the collective activity of a performing group as a whole where the responsibility of the group goes beyond that of mere performance, execution, etc.

e) cartographic works originating with a corporate body other than a body that is merely responsible for their publication or distribution

f) legal works of the following types:

...

g) named individual works of art by two or more artists acting as a corporate body. ^{2012/01}”

Selve MARC-formateringen af RDA-poster afslører derudover følgende brug af MARC-formatet:

- Hvis det aktuelle materialets hovedtitel er identisk med det indeholdte værks titel bruges kun 245, der så åbenbart dækker såvel *title proper* som værktitel
- Ophavsdelen af RDA's *authorized accesspoint for work* synes formateret som felt 100/110 – altså som *main entry* i AACR-forstand eller som opstillingselement i nyere dansk forstand.

Har vi i øvrigt de data i posterne i dag der er core ved i RDA, hvis der ses bort fra identifikatorer?:

Ophav: Vi har ikke fødselsår/dødsår på samtlige ophav i dag, - det er core ved udarbejdelse af autoritetsposten iflg. RDA - også selvom ophavet ikke kan forveksles med andre ophav. Dette vil være en kraftig udvidelse af niveauet, - alle ophav med opslag skal have fødselsår undersøgt.

De nationalbibliografiske poster (på nær på artikelområdet) vurderes herudover at have de oplysninger der betragtes som obligatoriske.

I bibliotekerne vil man ifølge RDA som minimum være forpligtet til at have autoritetsdata på første ophav til værket (core data). Konsekvensen heraf må være at alle i en eller anden grad skal arbejde med kontrollerede data.

Nogle har hidtil overhovedet ikke arbejdet med normative data, andre har normative data men vil have valgt en anden form ligesom mange selvfølgelig vil have navneformer, der slet ikke indgår i den danske nationalbibliografi.

Hvordan skal forholdet mellem lokale, nationale og VIAF-autoritetsposter være?

Titler: Nej – vi har stort set aldrig i Danmark udformet uniforme titler.

Kommentar – 2015

I det følgende nævnes bl.a., at man kan udforme uniforme titler iflg. RDA. Således ville vi ikke formulere det i dag, da uniforme titler ikke er en del af RDA, hvor det tilsvarende begreb er *authorized access point*. Ser man bort fra terminologien er den skitserede problemstilling dog fortsat gældende.

Da relationen mellem den aktuelle manifestation og det indeholdte værk er et core element, er udformningen af uniform titel på det indeholdte værk nødvendig, hvis man vil leve op til RDA's core elements.

Udformningen af uniforme titler iflg. RDA følger i hovedtræk disse regler (*RDA 6.2.2 ff*):

- For værker udarbejdet efter 1500: Den originale titel på det originale sprog vælges som uniform titel på værket
- For værker udarbejdet før 1500: Titlen på originalsproget som den fremgår af moderne opslagsværker

Mht. uniforme titler på samlinger af en person er der udformet et særligt notat, idet disse udgør en helt særlig problemstilling.

På mange danske titler vil værktitel være identisk med 245a (ikke oversatte danske 1. udgaver). Vi har til en vis grad 017 felter på efterfølgende udgaver af disse i nationalbibliografiske poster.

På oversatte værker har vi ofte originaltitlen på oversættelsesforlægget, der i mange tilfælde vil være identisk med værktitlen, - men omvendt vil være tvivlsomt fx i forbindelse med klassikere.

Musiktitler har danske standardtitler, der ikke er det samme som værktitel på musik i RDA-forstand. Udformning af uniforme titler på musik er beskrevet i 6.14, men er ikke nærmere analyseret på nuværende tidspunkt i det danske RDA-arbejde.

Forskellige sproglige varianter af titler på værker betragtes som titler på expressions. Hovedreglen er her, at den normative form på den indeholdte expressions titel er værkets oprindelige originaltitel suppleret af sprog. Der kan så gives supplerende opslag på den danske titel.

Dvs. expressionstitel:

- i normativ form: Some like it hot. Dansk
- Suppleret af: Ingen er fuldkommen

Vi har sammen med Susanne Thorborg set lidt på hvordan autoritetsposter på expressions synes udformet og passet ind i forhold til autoritetsposten på værket. Vi mener at hensigten må være, at expression skal registreres i en selvstændig autoritetspost. Særlig på filmområdet vil en politik på dette område være nødvendig – film kan indeholde et utal af expressions via undertekster på mange sprog.

Iflg. *RDA 17.3* er kun første eller den mest dominerende expression i et værk core:

“17.3 Core Elements

When recording primary relationships, include as a minimum the work manifested. If there is more than one expression of the work, record the expression manifested.

If more than one work is embodied in the manifestation, only the predominant or first-named work manifested is required.

If more than one expression is embodied in the manifestation, only the predominant or first-named expression manifested is required.”

Her kunne man godt have ønsket sig, RDA havde sagt *eller den der er mest interessant for den katalogiserende institution*, så vi altid kunne tage det indeholdte værk + den danske expression.

Vi har et større arbejde foran os i Danmark mht. uniforme titler.

Omvendt må vi relativt simpelt kunne konstruere værkposter på mange originalt danske titler (008 *uf kombineret med manglende 041 *c)

Muligheden for genbrug fra udlandet af værkposter på udenlandske titler oversat til dansk kan overvejes. En match mellem udenlandske værkstitler og originaltitlen i de danske bibliografiske poster kombineret med 008 *uf kunne evt. danne grundlag for poster på danske expressions?

Ved genbrug af udenlandske værkstitler skal man dog være opmærksom på at evt. indledende artikler kan være sprunget over. Hovedreglen i RDA er nu at indledende artikler medtages. Alternativt kan man udelade en indledende artikel. LC har valgt at følge den alternative regel, hvilket i praksis nok vil trække mange andre biblioteker med sig.

Konstruktion af authorized accesspoint for work

Er ifølge RDA Core og ses i bibliografiske poster formateret i felter, der tilsvare felterne 100/110/240/245 i danMARC2 (danMARC2's felt 240 tilsvare MARC21's felt 130. MARC21 opererer derudover med felt 111). Authorized accespoint for relaterede værker ses formateret som 700 ophav + titel i delfelt t, - altså analogt med tidligere tiders forfatter-titel-biindførsler i det danske format.

Genbrug fra udlandet vil konfrontere danske biblioteker med RDA's praksis i disse felter. Hidtil har dette dog også været tilfældet under AACR, men da var indholdet defineret som hovedordningselementer, man strengt taget blot kunne konvertere til det tilsvarende 7XX-felt.

De danske opstillingselementer er frivillige og valgt formateret i de gamle 1XX-felter. Dertil kommer det særlige danske felt 239 med danske standardtitler på musik og nu også film. Sådanne danske standardtitler vil i RDA sammenhæng være at betragte som en titelvariant til en expression eller hvis der er tale om originalt dansk materiale som værktitel (film) eller variantitel til værket (musik)

Kan vi i Danmark anvende RDA's *authorized access point for work* som opstilling?

Næppe – konsekvensen ville bl.a. være at al oversat skønlitteratur skulle opstilles under originaltitlen, at de fordanskede standardtitler på klassisk musik ikke længere var muligt mv.!

Kommentar – 2015

En efterfølgende analyse har vist, at RDA's *authorized access point for work* som opstilling i en lang række tilfælde IKKE vil svare til nuværende dansk opstilling i nationalbibliografi og folkebibliotekerne. [Link til Hannes notat pr. 20150420]

Kunne en løsning hvor 1XX-240 fra indførelsen af RDA blev reserveret til RDA-data anvendes og en dansk opstilling så blev formateret i 239 hvis den var ønsket og hvis den afveg fra 1XX/245/240 overvejes?

Det ville muligvis løse en konflikt men forventes også at give merarbejde.

Med til ovenstående betragtninger hører også forlydender om, at reglerne bag begrebet *authorized accesspoint for work* af fremtrædende folk bag RDA er noget man gerne på sigt vil afskaffe – de er en del af den tungere arv fra AACR.

Kommentar – 2015

Der er ikke sket afgørende ændring på dette punkt; men af en alternativ regel vedr. Authorized Access Point Representing a Collaborative Works (6.27.1.3.) fremgår det, at det er muligt at anføre flere personlige ophav som authorized accesspoint for work. Denne mulighed ønsker LC med fl. dog ikke at gøre brug af.

6.3 Konklusion

Forudsætter en ibrugtagning af RDA autoritetsposter og i givet fald i hvilket omfang?

En ibrugtagning af RDA uden autoritetsposter er strengt taget ikke mulig grundet kravet om, at der skal være særlig identifier på en række entiteter.

At se bort fra dette krav og i stedet forsøge at leve op til krav om core oplysninger ved at lade de bibliografiske poster indeholde de nødvendige data skønnes teknisk set at være muligt. Det vil kræve ændringer i indholdet, fx kunne det være felt 240 eller en pendant hertil, der indeholdt authorized accesspoint for værket (inkl. ophav) efter RDA's regler. Nationalbibliografien opfylder pt. størstedelen af kravene for ophav.

Kan det betale sig at etablere en sådan overgangsløsning?

Imod taler, at vi bør bevæge os i retning af en datamodel med autoritetsposter.

For taler, at sikkert ikke alle på samme tid vil være klar til udveksling af bibliografiske poster i samspil med autoritetsposter.

Hvad vil med danske øjne være anderledes såfremt vi følger RDA mht. brug af uniforme titler?

At ændre praksis til brug af uniforme titler i RDA-forstand er en stor og omkostningstung ændring, som mange sikkert vil være tvivlende overfor/have råd til særligt på et lokalt plan. Forståelse af en sådan ændring vil hænge sammen med den generelle forståelse af modellerne bag RDA kombineret med forståelse for at RDA er et internationalt regelsæt med rødder i AACR, der ikke specielt tilgodeser dansk praksis, - hvad der er en helt generel udfordring ved RDA. Når man når til begrebet *authorized accesspoint for work* vil mange sikkert spørge: Hvorfor bruge tid på at finde ud af om en korporation er hovedansvarlig for et værk, hvis jeg alligevel ikke bruger den kobling til noget lokalt?

Hvilken forskel er der mellem RDA's authorized accesspoints for works og reglerne for de danske opstillingselementer – og er en sameksistens mulig? En direkte brug af RDA's authorized accesspoints som opstilling skønnes ikke mulig. En sameksistens skønnes umiddelbart mulig men den er ligeledes ikke uden omkostninger, idet den jo bl.a. forudsætter, at der fortsat eksisterer danske regler på området og nogen redundans i oplysninger i posterne må forventes.

Ovenstående betragtninger rejser spørgsmålene:

Hvordan skal forholdet mellem lokale, nationale og VIAF-autoritetsposter være?

Suppleret af: Skal alle nødvendigvis udforme autoritetsposter eller kan man blot henvise til VIAF og nøjes med en dansk nationalbibliografisk autoritetsbase?

I så fald: hvad med lokale varianter? Hvad med de biblioteker der allerede har egne autoritetsposter.

En afklaring af strategi og vision for autoritetsposter i en dansk sammenhæng bør finde sted.

Kommentar – 2015

RDA uden autoritetsentiteter er teoretisk set muligt, men næppe hensigtsmæssigt, da det vil betyde, at mange supplerende Core dataelementer, vil skulle indlejres i de bibliografiske poster.

Det ligger imidlertid ikke fast, om fremtidige danske autoritetsentiteter skal implementeres i form af egentlige autoritetsposter i MARC eller om de skal gøres tilgængelige på anden vis, fx via links til eksterne kilder som VIAF.

Dette samt andre spørgsmål vedr. håndtering af autoritetsdata, som er rejst i 2012-rapporten, vil blive behandlet i sammenhæng med fastlæggelse af en national strategi for autoritetsdata, idet både sammenhæng mellem autoritetsdata og bibliografiske data i bibliotekernes infrastruktur og RDA's krav til autoritetsdata er udpeget som specifikke områder, der skal belyses i løbet af efterårets 2015. Resultatet af dette arbejde vil indgå som en del af beslutningsgrundlaget for RDA.

7. "Preferred Title" for samlinger af værker af én person/korporation/familie

7.1 Problemformulering

Hvilken betydning vil kravet om at definere en værktitel få for samlinger af værker af et enkelt ophav?

7.2 Analyse

RDA kræver, at man vælger en værktitel ('preferred title for a work' er et core element). Til at udforme disse er der en række paragraffer – nogle handler om specielle publikationstyper som musikværker, juridiske værker, religiøse skrifter og officielle dokumenter.

Men derudover er der specialregler for samlinger af værker. Ved samlinger af værker (som defineres som mindst 2 værker) af ét ophav har vi specielt bemærket følgende:

Samlinger af værker af én person/familie/korporation, som er kendt under en titel, indføres under denne titel. Der kan laves et 'Authorized Access Point' under det mest betydende/første værk i samlingen.

I denne kategori vurderer vi værker som:

- Johannes V. Jensen: Nye Himmerlandshistorier (indføres under work: *Jensen, Johannes V., 1873-: Nye Himmerlandshistorier*)
- Karen Blixen: Vinter-eventyr (indføres under work: *Blixen, Karen: Vinter-eventyr*)
- Raymond Carver: Hvad vi taler om, når vi taler om kærlighed (indføres under work: *Carver, Raymond: What we talk about when we talk about love*)
- Inger Christensen: Alfabet (indføres under work: *Christensen, Inger, 1935-: Alfabet*)
- H.C. Andersen: Eventyr, fortalte for Børn (indføres under work: *Andersen, H. C., 1805-1875: Eventyr, fortalte for børn*)

Disse katalogiseringer vil altså ikke adskille sig væsentligt fra nuværende praksis.

Andre samlinger falder ind under RDA 6.2.2.10.

Hovedreglen er, at hvis der angiveligt er tale om alle værker, eller alle værker i en given form, laves en værkindførelse under en konventionel kollektiv titel, som f.eks. : Correspondance, Essays, Novels, Plays. Hvis der er tale om et uddrag af værker i en eller flere former, kan man vælge, om man benytter titlerne for hvert af de indeholdte værker (kun første værk er core element), eller om man benytter en konventionel kollektiv titel fulgt af 'Selections'. Denne sidste praksis har LC valgt som deres praksis, og den må derfor forventes fulgt af rigtig mange andre. Der skal evt suppleres med yderligere data.

Vi vurderer de følgende værker som tilhørende ovenstående typer:

- Johannes V. Jensen: 12 Himmerlandshistorier (indføres under work: *Jensen, Johannes V., 1873-: Cecil* eller alternativ regel: *Jensen, Johannes V., 1873-: Short stories. Selections (1979)*)
- Karen Blixen: Fra det gamle Danmark : udvalgte fortællinger (indføres under work: *Blixen, Karen: Fra det gamle Danmark* (dette er også titlen på det første værk indeholdt i uddraget) eller alternativ regel: *Blixen, Karen: Short stories. Selections (1996)*)
- Raymond Carver: Her hvor jeg ringer fra : 34 noveller (indføres under work: *Carver, Raymond: Neighbors* (originaltitlen for den første novelle i samlingen) eller alternativ regel: *Carver, Raymond: Short stories. Selections. Danish (2010)*)
- Inger Christensen: Samlede digte (indføres under work: *Christensen, Inger, 1935-: Poems (1998)*)
- H.C. Andersen: Eventyr : et udvalg [Ill. Ib Spang Olsen] (indføres under work: *Andersen, H.C., 1805-1875: Tommelise* eller alternative regel: *Andersen, H.C., 1805-1875: Tales. Selections. Danish (1998)*)

I disse tilfælde anser vi, at LC praksis være den letteste at anvende i praksis.

7.3 Konklusion

Som det fremgår, vil katalogisering af samlinger af værker af eet ophav indebære en hel del flere processer fremover, og værktitlen kan ikke uden videre anvendes til opstilling.

Kommentar – 2015

Der er muligvis flyttet lidt rundt i regelteksten men indholdet af ovenstående holder.

6.2.2.10 dækker både samlinger med og uden kendt prægnant titel.

Indledningen til paragraffen henviser til at samlinger af værker af én person med prægnant titel (som regel originalsamlinger med en bevidst valgt titel) behandles efter 6.2.2.4-6.2.2.7, mens underparagrafferne 6.2.2.10.1 til 6.2.2.10.3 anviser behandling af samlinger af værker af en forfatter uden prægnant titel (typisk hvor titlen er valgt af samlingens redaktør).

Der er som sagt ingen indholdsmæssige ændringer, hvorfor vurdering og konklusion fra 2012 stadig er gældende.

8. Periodikaproblemer i forhold til nuværende praksis (ISSN)

For periodika er der den komplikation, at ISSN-reglerne og RDA skal kunne arbejde sammen. ISSN IC har nedsat en arbejdsgruppe, som følger udviklingen, sammenligner regelsæt og har en tæt dialog med folk fra RDA/FRBR/ISBD i relation til ISSN.

Her er et udpluk af sager, som er blevet diskuteret.

- **RDA 2.2.2.4 Sources of Information -> Other Resources:** Brug af "embedded metadata" som kilder til information for online ressourcer. Titlen i "embedded metadata" er ofte ikke som den præsenteres på websiden(erne), og heller ikke som udg. omtaler den
- **RDA 2.8.2.4 More Than One Place of Publication:** Mere end ét udgivelsessted og eller udgiver. I ISSN-sammenhæng er førstnævnte udgivelsessted vigtigt, da det er dét land, der skal tildele ISSN
- **RDA 2.12.10.4 : "New series", "Second series" etc.:** Hvis sådanne betegnelser forekommer sammen med en unummereret monografiserie "title proper", skal det angives som sektionstitel. ISSN (5.3.3)/ISBD angiver, at kronologiske betegnelser ikke angives som sektionstitler.

Titelskift

- **RDA 1.6.2.2 Change in Media Type of a Serial:** Ikke Core element. *Change in Media type* (inkl. fra én slags cd til en anden) kræver ny beskrivelse. ISBD/ISSN: Når fysiske medium ændres. Da media type ikke er et core element (og derfor ikke nødvendigvis forekommer i beskrivelsen), virker det mærkeligt, at det skal gøres til genstand for beslutning om ny beskrivelse. Desuden gør RDAs liste over media types ingen forskel på "håndgribelige" (cd-rom etc.) og "ikke håndgribelige" (online f.eks.) elektroniske udgivelser, selvom det er fundamental forskel i vores gældende ISSN politik for tildeling af ISSN
- **RDA 1.6.2.1 Change in Mode of Issuance of a Serial og 1.6.3.1 Change in Mode of Issuance of an Integrating Resource.** ISSN/ISBD har ikke sådan en bestemmelse. Principper for tildeling af nyt ISSN er enten ændret titel eller ændret fysisk medium
- **Cumulations.** RDA har ingen bestemmelser vedr. cumulations. JSC/ISBD/ISSN enige om at de skal behandles ens. ISSN manualen er lige blevet revideret, så det fremgår tydeligere, hvornår der tildeles nyt ISSN
- **RDA 1.6.3.3 Re-basing of an Integrating resource**
- **RDA 6.1.3.3 Works Issued as Integrating Resources.** Behandler alle titelændringer i samme beskrivelse. Det er et problem for ISSN, da Key title er baseret på Title proper, og ændring af Key title kræver nyt ISSN
- **Artsbetegnelser.** RDA bestemmelser om artsbetegnelser (**RDA 6.27.1.9**) og ISSN-regler (**2.3.2.a**) er forskellige (RDA opererer ikke med "Generic titles")

Titel

- **RDA 2.3.2.5 Title in More Than One Form og 2.3.4 Other Title Information:** Fuldt udskrevet form og initial- eller stavelsesord. Der er ønske om, at den form, som ikke vælges til Title proper, angives som varianttitel og ikke "other title information". Det er allerede praksis i ISSN. I de danske katalogiseringsregler står der, at det skal angives som undertitel.

Andre ting

- ISSN efterlyser "Continuing resource" koncept i RDA. De mener stadig, at de samme regler i de fleste tilfælde kan bruges til både serials og integrating resources
- **RDA 6.1.3.2 Works Issued as Serials..** Problem med hovedindførelse på korporation også i forhold til titelskift
- **RDA 2.3.4.1 Other Title Information -> Scope.** Udeladelse af numre og år fra titel indledes med ... også hvis det er i begyndelsen af titlen. ISSN og Danske Kat.regler (12.1.B1) udelader ... i begyndelsen af titel
- **RDA 2.8.2.6 Place of Publication Not Identified in the Resource..** Udgivelsessted ... udgiver. ISSN indeholder ikke noter eller anden information på den katalogiserende instans sprog. Der er ønske om at beholde [S.l.] og [S.n.]
- **RDA 2.14.1.4 Recording Changes in Frequency.** dM2 008*c har flere kategorier: *cl (continuously update), *c? (Ukendt), *cz (Andet)

9. Nummerering og datering i RDA kontra danske katalogiseringsregler

I RDA og de danske katalogiseringsregler er der i flere tilfælde forskel i angivelse af nummerering/datering, hvad følgende beskrivelse viser.

Reglerne i RDA er pindet meget ud i enkelte dele og indeholder mange gentagelser. De fylder 10 sider, hvor de danske regler klarer det med 4 sider.

RDA 2.6 Core element

- 2.6.1 Basic Instructions on Recording Numbering of Serials
- 2.6.2 Numeric and/or Alphabetic Designation of First Issue or Part of Sequence
- 2.6.3 Chronological Designation of First Issue or Part of Sequence
- 2.6.4 Numeric and/or Alphabetic Designation of Last Issue or Part of Sequence
- 2.6.5 Chronological Designation of Last Issue or Part of Sequence
- 2.6.6 Alternative Numeric and/or Alphabetic Designation of First Issue or Part of Sequence
- 2.6.7 Alternative Chronological Designation of First Issue or Part of Sequence
- 2.6.8 Alternative Numeric and/or Alphabetic Designation of Last Issue or Part of Sequence
- 2.6.9 Alternative Chronological Designation of Last Issue or Part of Sequence

Tegnsætning får man ikke megen hjælp til i selve regelsættet, hvorfor man må ty til **Appendixes**.

RDA D.1.2.4.3: Numbering (Serials)

Precede this area, or each occurrence of this area, by a full stop, space, dash, space.

Follow the numbering of the first issue or part of a serial by a hyphen.

Precede the numbering by a hyphen when only the numbering of the last issue or part of a serial is given.

Enclose a date following a numeric and/or alphabetic designation in parentheses.

Precede an alternative numbering system by an equals sign when more than one system of designation is used.

Precede a new sequence of numbering by a semicolon.

RDA A.6: Capitalization: (Eksemplerne i 2.6.1.4: "number 1" Numeric designation of first issue of a new sequence, og 2.6.3.3: "spring 2004" forvirrer, da de indledes med lille begyndelsesbogstav)

Numbering of Serials

"Capitalize the first word or abbreviation of the first word of the numeric and/or alphabetic designation of the first issue or part of a sequence of numbering (see 2.6.2). If that element is lacking, capitalize the first word or abbreviation of the first word of the chronological designation of the first issue or part of the sequence (see 2.6.3).

EXAMPLE

Vol. 1, no.1

Number 1

Juin 2007

Nogle forskelle på RDA/DK (ikke nødvendigvis udtømmende!)

Romertal/arabertal

"RDA 1.8.2 Form of Numerals

Record numerals in the form preferred by the agency creating the data, unless the substitution would make the numbering less clear"

EXAMPLE

tome 3

Numbering within series on source of information reads: tome III

Det ser ud til, at RDA giver den enkelte institution mulighed for at vælge

DK 12.3.B1 ... Arabertal anvendes i stedet for talord, romertal og andre tal (se Bilag C).

Standardforkortelser kan anvendes (se Bilag B).

Faksimiliudgaver/Reproduktioner

RDA 2.6.1.3 Facsimiles and Reproductions

When describing a facsimile or reproduction that has numbering relating to the original manifestation as well as to the facsimile or reproduction, record the numbering relating to the facsimile or reproduction. Record the numbering relating to the original manifestation as numbering pertaining to a related manifestation (see 27.1).

DK 12.3B Nummerering / DK 12.3C Datering

Ved beskrivelse af faksimileudgave eller andet optryk af et periodicum som helhed anføres originaludgavens datering (se 1.11A).

DK 1.11A: Beskrivelsen af en faksimileudgave, en fotokopi eller anden reproduktion af et materiale baseres på reproduktionen. Oplysninger om originalen gives i noteafsnittet, dog anføres nummerering og datering af periodica i det særlige afsnit herfor (se kapitel 12, afsnit 3).

Bindestreg i nummerering

RDA 2.6.1.4 Recording Numbering of Serials:

Substitute a slash for a hyphen, as necessary, for clarity.

EXAMPLE

1961/1962

Designation appears on issue as 1961-2

DK 12.3C:

Hvis den kronologiske betegnelse indeholder en bindestreg, ændres denne til en skråstreg.
255 00 *a 1968/69- (I publikationen: 1968-69)

I de danske regler står der ikke noget om, at man skal skrive 1962 helt ud. Det giver dog god mening i RDA, da det ellers kan forveksles med Nr. 2 indenfor år 1961, og i RDA er der regler om, at år skal angives før nummer:

År og nummer indenfor året

RDA 2.6.2.3: "If the designation consists of a year and a number that is a division of the year, record the year before the number".

EXAMPLE

97-1

Designation appears on part as: 1-97

1998-1

Designation appears on issue as: 1-1998

Ny sekvens og skarpe parenteser

RDA 2.6.2.3:

"If a new sequence with the same system as before is not accompanied by wording such as new series, supply new series or another appropriate term. Indicate that the information was taken from a source outside the resource itself as instructed under 2.2.4.

EXAMPLE

[new series], no. 1

[3rd series], no. 1

Previous sequence: [new series], no. 1-no. 3

[2nd series], number 1

Previous sequence: number 1 – number 6. Subsequent sequences: 3rd series, 4th series

RDA 2.6.3.3:

"If the first issue or part of a sequence lacks any chronological designation, but subsequent issues or parts define a chronological designation pattern for the sequence, supply a chronological designation for the first issue or part of the sequence based on that pattern. Indicate that the information was taken from a source outside the resource itself as instructed under 2.2.4"

EXAMPLE

[novembre 2006]

Designation appears on issue as: Vol. 01, no. 01; subsequent issues include chronological designation

DK 12.3G angiver intet krav om, at man skal indsætte noget i skarp parentes []

DK 12.3D angiver at man skal bruge skarp parentes [] hvis der slet ingen nummerering og/eller datering er i det første nummer eller bind.

Antallet af felter/delfelter?

Man kan ikke se af RDA reglerne, om nummerering og en eventuel datering skal angives hver for sig.

Man må gå ud fra, at nummerering og datering skal efterfølge hinanden i samme streng, hvis man henholder støtter sig til **D.1.2.4.3** citeret øverst, samt Exemples of RDA Records (JSC)

362	Dates of publication and/or sequential designation	0#	\$a Volume 104, no. 1 (January 1974)-
-----	--	----	---------------------------------------

DK 12.3C4 ... Alle dele af hhv. nummerering og datering gengives samlet.

10. Materialebetegnelser

10.1 Problemformulering

I RDA opererer man med tre dataelementer, Content Type, Media Type og Carrier Type til materialebetegnelse. Dataelementerne erstatter den generelle og specifikke materialebetegnelse, som hidtil har været anvendt i AACR2.

Hvordan håndteres RDAs samlede materialebetegnelser i forhold til danMARC2? Kan der laves en fuldstændig mapning mellem RDA og informationen i danMARC2 felt 009/300? Eller vil det være nødvendigt med ændringer/tilføjelser i formatet, for at kunne tilgodese de tre nye dataelementer?

10.2 Analyse

Beskrivelse af dataelementerne:

Content Type afspejler den grundlæggende form for kommunikation, hvorpå indholdet kommer til udtryk, og den menneskelige sans hvorigennem indholdet er beregnet til at blive opfattet, f.eks: sounds, computer program, notated movement, performed music. Content Type giver mulighed for identifikation af værker og repræsentationer af værker. Content Type er et obligatorisk element.

Media Type afspejler den generelle type af afspilningsudstyr, der kræves for at for adgang til indholdet, som f.eks. audio, computer, microform, projected. Media Type er ikke et obligatorisk element.

Carrier Type afspejler det fysiske medie materialet optræder i. Carrier Type inddeles efter hvilken medietype materialet tilhører: Audio carriers: audio cartridge, audio cylinder... Computer carriers: computer card, computer disc....Carrier Type giver sammen med Media Type mulighed for at identificere og udvælge dokumenter. Carrier Type er et obligatorisk element.

Termer indenfor alle tre dataelementer vælges ud fra kontrollerede vokabularer (der er publiceret som linked open data). Vokabularerne kan ses her: <http://rdvocab.info/>.

Derudover kan registreres en række særlige karakteristika ved det fysiske medie, som Extent, Dimensions, Base Material, Sound Characteristic, etc.

RDAs materialebetegnelser ift. MARC21, ISBD og danMARC2

For at kunne give et bud på en mapning, er det er hensigtsmæssigt at se på hvordan andre formater forholder sig til RDA.

I skema 1 er vist en oversigt over hvordan RDA Content, Media og Carrier type samlet set håndteres i MARC21 og ISBD, samt et bud på hvordan det relaterer sig til danMARC2:

Skema 1

RDA	MARC21	ISBD	danMARC2
Content type	Felt 336 Content type – supplerer Leader/06 (generel materialebetegnelse)	Area 0: Content form and Media type (generel materialebetegnelse)	Felt 009 delfelt *a og *b
Media type	Felt 337 Media type – supplerer felt 007/00 (generel materialebetegnelse)		
Carrier type	Felt 338 Carrier type - supplerer felt 007/01 (specifik materialebetegnelse)	Area 5: Material description area (specifik materialebetegnelse)	Felt 009 *g og *h samt felt 300 *n
Særlige karakteristika ved det fysiske medie	Felt 300 Physical Description Felt 340 Physical Medium (hvor der er indført 7 nye delfelter) Felt 344 Sound Characteristics (nyt) Felt 345 Projection Characteristics of Moving Image (nyt) Felt 346 Video Characteristics (nyt) Felt 347 Digital File Characteristics (nyt)		

MARC21

En fuldstændig én-til-én mapning mellem RDAs og MARC21's materialebetegnelser har ikke været muligt, på grund af forskellige grader af granularitet. Fremfor at omdefinere allerede eksisterende felter, så de passer til RDA, er der valgt at supplere eksisterende praksis med indførelsen af nye felter, der tilgodeser de tre dataelementer.

Pr. juni 2011 indført tre nye felter, 336, 337 og 338, der supplerer eller erstatter de allerede eksisterende felter til materialebetegnelse. Felterne kan både indeholde termer (i delfelt \$a) og koder (i delfelt \$b). Der er dels lavet en udvidelse af de eksisterende felter til materialebetegnelse – primært i relation til 007/01 -, og dels lavet en mapning mellem de eksisterende felter og de tre nye felter.

Derudover er der til beskrivelse af særlige karakteristika ved det fysiske medie indført 4 nye felter, 344, 345, 346 og 34.

ISBD

Den nyeste ISBD – ISBD Consolidated 2011 – bygger på RDA-rammeverket. Den generelle materialebetegnelse, der før blev beskrevet i område 1, er nu erstattet med elementerne Content Form og Media Type i et nyt område 0. Termer udvælges fra kontrollerede vokabularer.

Den specifikke materialebetegnelse og særlige karakteristika ved det fysiske medie beskrives i område 5 Material Description Area. Termer i forhold til den specifikke materialebetegnelse kan vælges frit, og er således ikke kontrollerede.

danMARC2

I forhold til danMARC2 kan RDA Content Type og Media Type groft sammenlignes med den generelle materialebetegnelse i felt 009 *a og *b, mens RDA Carrier Type omtrentligt svarer til den specifikke materialebetegnelse i felt 009 *g og *h, samt felt 300 *n.

Den generelle og den specifikke materialebetegnelse udtrykkes ved hjælp af koder. Man kan i tilknytning til koderne udtrykke den generelle materialebetegnelse i klar tekst i felt 245 delfelt *m. Den specifikke materialebetegnelse udtrykkes (sammen med antallet af materialer) i klar tekst i felt 300 delfelt *n.

Mapning fra RDA Media type

I skema 2 vist en mapning fra termene i RDA Media type til de respektive termer og koder i henholdsvis MARC213 og ISBD, samt et bud på mapning til danMARC2.

Skema 2

RDA	MARC21		ISBD	danMARC2	
Media Type	007 pos. 00		Media Type	Felt 009 *a	
Audio	<i>s</i>	Sound recording	Audio	<i>s</i> <i>i</i>	Lydoptagelse, ikke musik Musikoptagelse
Computer	<i>c</i>	Electronic resource	Electronic	<i>e</i>	Elektronisk materiale
Microform	<i>h</i>	Microform	Microform		-
Microscopic		-	Microscopic		-
Projected	<i>g</i> <i>m</i>	Projected graphic Motion picture	Projected	<i>g</i> <i>m</i>	Billede Levende billeder
Stereographic		-	Stereographic		-
Unmediated	<i>t</i> <i>k</i>	Text Non-projected graphic	Unmediated	<i>t</i> <i>g</i>	Tekst Billede
Video	<i>v</i>	Videorecording	Video	<i>m</i>	Levende billeder
Other	<i>z</i>	Unspecified	Other media	<i>v</i>	Sammensat materiale
Unspecified	<i>z</i>	Unspecified	-		-

³ Mapning fra RDA til MARC21 er hentet fra <http://www.loc.gov/marc/RDAinMARC29-9-12-11.html>

Mapning fra RDA Content Type

I skema 3 vist en mapning fra termene i RDA Content Type til de respektive termer og koder i henholdsvis MARC214 og ISBD, samt et bud på mapning til danMARC2.

Skema 3

RDA	MARC21		ISBD	danMARC2	
Content Type	Leader 06 - Type of Record		Content form and Media type area	Felt 009 *b	
Cartographic dataset	<i>e</i> <i>f</i>	Cartographic material eller Manuscript cartographic material	dataset (cartographic) : electronic	<i>e</i> <i>f</i>	Kartografisk materiale kartografisk materiale, håndskrift
Cartographic image	<i>e</i> <i>f</i>	Cartographic material eller Manuscript cartographic material	image (cartographic ; still ; 2- dimensional ; visual)	<i>e</i> <i>f</i>	Kartografisk materiale kartografisk materiale, håndskrift
Cartographic moving image	<i>e</i> <i>f</i>	Cartographic material eller Manuscript cartographic material	image (cartographic ; moving ; 2- dimensional)	<i>e</i> <i>f</i>	Kartografisk materiale kartografisk materiale, håndskrift
Cartographic tactile image	<i>e</i> <i>f</i>	Cartographic material eller Manuscript cartographic material	image (cartographic ; still ; 2- dimensional ; tactile)	<i>e</i> <i>f</i>	Kartografisk materiale kartografisk materiale, håndskrift
Cartographic tactile three-dimensional form	<i>e</i> <i>f</i>	Cartographic material eller Manuscript cartographic material	object (cartographic ; tactile)	<i>e</i> <i>f</i>	Kartografisk materiale kartografisk materiale, håndskrift
Cartographic three-dimensional form	<i>e</i> <i>f</i>	Cartographic material eller Manuscript cartographic material	object (cartographic ; visual)	<i>e</i> <i>f</i>	Kartografisk materiale kartografisk materiale, håndskrift
Computer dataset	<i>m</i>	Computer file	dataset : electronic	<i>t</i>	Elektronisk materiale
Computer program	<i>m</i>	Computer file	program : electronic	<i>t</i>	Elektronisk materiale
Notated	<i>a</i>	Language material	movement	<i>a</i>	Tekst

⁴ Mapning fra RDA til MARC21 er hentet fra <http://www.loc.gov/marc/RDAinMARC29-9-12-11.html>

movement			(notated)		
Notated music	<i>c</i> <i>d</i>	Notated music; Manuscript notated music	music (notated ; visual)	<i>c</i> <i>d</i>	Musikalien Musikalien, håndskrift
Performed music	<i>j</i>	Musical sound recording	music (performed) : audio	<i>s</i>	Musikoptagelse
Sounds	<i>i</i>	Nonmusical sound recording	sounds : audio	<i>r</i>	Lydoptagelse, ikke musik
Spoken words	<i>i</i>	Nonmusical sound recording	spoken word : audio	<i>r</i>	Lydoptagelse, ikke musik
Still image	<i>k</i>	Two-dimensional nonprojectable graphic	image (still ; 2- dimensional ; visual)	<i>g</i>	Billede
Tactile image	<i>k</i>	Two-dimensional nonprojectable graphic	image (still ; 2- dimensional ; tactile)	<i>g</i>	Billede
Tactile notated movement	<i>a</i> <i>t</i>	Language material <i>eller</i> Manuscript language material	movement (notated ; tactile)	<i>a</i> <i>b</i>	Tekst Tekst, håndskrift
Tactile notated music	<i>c</i> <i>d</i>	Notated music; Manuscript notated music	music (notated ; tactile)	<i>c</i> <i>d</i> <i>p</i>	Musikalien Musikalien, håndskrift Punktskrift
Tactile text	<i>a</i> <i>t</i>	Language material; Manuscript language material	text (tactile)	<i>p</i>	Punktskrift
Tactile three- dimensional form	<i>r</i>	Three-dimensional artifact or naturally occurring object	object (tactile)	<i>u</i>	Genstand
Text	<i>a</i>	Language material	text (visual)	<i>a</i>	Tekst
Three- dimensional form	<i>r</i>	Three-dimensional artifact or naturally occurring object	object; image (still ; 3-dimensional)	<i>u</i>	Genstand
Three- dimensional moving image	<i>g</i>	Projected medium	image (moving ; 3- dimensional)	<i>m</i>	Levende billeder
Two- dimensional moving image	<i>g</i>	Projected medium	image (moving ; 2- dimensional)	<i>m</i>	Levende billeder

Other	<i>o</i> <i>p</i>	Kit; Mixed materials	other content form	<i>v</i>	Sammensat materiale
Unspecified					

Mapning fra RDA Carrier Type

I skema 4 vist en mapning fra termene i RDA Content Type til de respektive termer og koder i henholdsvis MARC215 og ISBD, samt et bud på mapning til danMARC2.

Skema 4

RDA		MARC21	ISBD		danMARC2
Carrier Type		007 01 Specifik Material Designation	Material description Area		Felt 009 *g
Audio carriers		Sound recording (007/00=s)			Musikoptagelse (009 *a = s)
audio cartridge	<i>g</i>	Sound cartridge	<i>Termer for specifik materialebetegnelse er ikke kontrollerede og kan vælges frit.</i>	xo	Cartridge
audio cylinder	<i>e</i> <i>f</i>	Cylinder		xy	Uspecificeret fysisk medie
audio disc	<i>d</i>	Sound disc		xk	Grammofonplade
audio roll	<i>q</i>	Roll		xy	Uspecificeret fysisk medie
audiocassette	<i>s</i>	Sound cassette		xh	Kassettebånd
audiotape reel	<i>t</i>	Sound tape reel		xj	Spolebånd
sound-track reel	<i>i</i>	Sound-track film		xy	Uspecificeret fysisk medie
Computer carriers		Electronic resource (007/00=c)			Elektronisk materiale (009 *a = t)
computer card	<i>k</i>	Computer card		xy	Uspecificeret fysisk medie
computer chip	<i>b</i>	Chip cartridge		xo	Cartridge

⁵ Mapning fra RDA til MARC21 er hentet fra <http://www.loc.gov/marc/RDAinMARC29-9-12-11.html>

cartridge					
computer disc	<i>d</i>	Computer disc, type unspecified		xy	Uspecificeret fysisk medie
computer disc cartridge	<i>e</i> <i>f</i>	Computer disc cartridge, type unspecified		xo	Cartridge
computer tape cartridge	<i>a</i>	Tape cartridge		xo	Cartridge
computer tape cassette	<i>f</i>	Tape cassette		xh	Kassettebånd
computer tape reel	<i>h</i>	Tape reel		xj	Spolebånd
online resource	<i>r</i>	Remote		xe	Online
Microform carriers		Microform (007/00=h)			Tekst (009 *a = a)
aperture card	<i>a</i>	Aperture card		xa	Mikroform
microfiche	<i>e</i>	Microfiche		ic	Microfiche
microfiche cassette	<i>f</i>	Microfiche cassette		ia	Mikrokortkassette
microfilm cartridge	<i>b</i>	Microfilm cartridge		xa	Mikroform
microfilm cassette	<i>c</i>	Microfilm cassette		if	Mikrofilmkassette
microfilm reel	<i>d</i>	Microfilm reel		is	Mikrofilmspole
microfilm roll	<i>j</i>	Microfilm roll		it	Mikrofilmstrimmel
microfilm slip	<i>h</i>	Microfilm slip		it	Mikrofilmstrimmel
microopaque	<i>g</i>	Microopaque		xa	Mikroform
Microscopic carriers		Visual materials (008/33)		?	
microscope slide	<i>p</i>	Microscope slide		?	
Projected image carriers		Motion picture (007/00=m)			Levende billeder (009 *a = m)
film cartridge	<i>c</i>	Film cartridge		xo	Cartridge

film cassette	f	Film cassette		nh	Videokassette
film reel	r	Film reel		mj	Filmspole
film roll	o	Film roll		mj	Filmspole
		Projected graphic (007/00=g)			Billede (009 *a = g)
filmslip	d	Filmslip		kb	Billedbånd
filmstrip	f	Filmstrip, type unspecified		kb	Billedbånd
filmstrip cartridge	c	Filmstrip cartridge		xo	Cartridge
overhead transparency	t	Transparency		kt	Transparent
slide	z	Other (Projected graphic/Motion picture)		xy	Uspecificeret fysisk medie
Stereographic carriers		Nonprojected graphic (007/00=k)			Billede (009 *a = g)
stereograph card	h	Photoprint		hf	Fotografi
		Projected graphic (007/00=g)			Billede (009 *a = g)
stereograph disc	s	Slide		xb	Dias
Unmediated carriers				?	
card		ingen kode		?	
flipchart		ingen kode		?	
object	r	Three-dimensional artifact or naturally occurring object (Leader 06)		?	
roll		ingen kode		?	
sheet		ingen kode		?	
volume		ingen kode		?	

Video carriers		Videorecording (007/00=v)		Levende billeder (009 *a = m)	
video cartridge	c	Videocartridge		xo	Cartridge
videocassette	f	Videocassette		nh	Videokassette
videodisc	d	Videodisc		th	dvd-video
videotape reel	r	Vidoreel		mj	Filmspole

10.3 Konklusion

Umiddelbart er det ikke muligt at lave en én-til-én mapning til RDAs *samlede* materialebetegnelser. Det vil derfor være nødvendigt med ændringer i DM2 for at tilgodese de nye datalementer.

Her kan én måde at håndtere det på, være at implementere en model, der ligner modellen i MARC21: hvor eksisterende metode til materialebetegnelse suppleres med nye felter.

Spørgsmålet er det økonomisk rentabelt med en sådan model – og i hvilken grad slutbrugerne vil få glæde af det? Vil man kunne risikere at nogle oplysninger registreres dobbelt? Kan måske omgås ved at man laver en mapning mellem indholdet i felt 009/300 til de nye felter, som man også har gjort i MARC21.

Der anvendes engelske termer i de kontrollerede vokabularer, men det er dog ifølge RDA 0.11.2 tilladt at oversætte termerne til et andet sprog og/eller skrift. Man kan supplere termerne med en kode, hvilket også er gjort i MARC21.

Kommentar – 2015

De nye MARC21-felter til RDA's materialebetegnelser er alle efterfølgende indført i danMARC2 - pt. kun med henblik på at kunne håndtere poster produceret i udlandet efter RDA uden datatab.

2012-konklusionen forholder sig mest til de formatmæssige forhold.

Ved en overgang til RDA:

- skal en fremtidig dansk profil udarbejdes (vil vi fx anbefale fast brug af angivelse af Media type?)
- skal en oversættelse af de engelske termer indgå i vokabular-arbejdet
- skal der evt. ske yderligere revision af danMARC2, hvis det bliver i dette format vi implementerer RDA
- skal der udarbejdes en mapning mellem den gamle og den nye verden samt vejledning i håndtering heraf

11. Uddannelsesbehov

Når man skal opgøre uddannelsesbehovet for overgang til RDA i Danmark, er der en masse forudsætninger, der skal være på plads først:

1. Er der lavet en dansk oversættelse af RDA?
2. Er der lavet en mapning af RDA til danMarc2?
3. Er der udarbejdet en normativ dansk eksempelsamling?
4. Er der lavet et fælles dansk Policy statement?
5. Skal der benyttes autoritetsposter?

Da disse spørgsmål ikke er afklaret, vil det derfor være vanskeligt at give et mere præcist skøn over behovet for uddannelse.

Men man kan kigge på det behov, som man har skønnet på Library of Congress. Her er sproget ikke et problem, og der findes allerede en mapning mellem RDA og Marc21. Der er udarbejdet en eksempelsamling, og der er udarbejdet et "Policy Statement", der mere detaljeret beskriver, hvordan man på institutionsniveau vil forholde sig til regler og alternative regler. Endvidere har autoritetsposter og uniforme titler været anvendt i årevis, og tankegangen er derfor kendt i personalet.

Library of Congress' uddannelsesplan er lagt her: http://www.loc.gov/aba/rda/pdf/RDA_Long-Range_Training_Plan.pdf

Den tager udgangspunkt i, at der allerede under testforløbet er uddannet et hold af "RDA catalogers". Der uddannes et hold af personer, som kan uddanne det øvrige personale.

Den 'almindelige katalogisator' på Library of Congress forventes at skulle modtage ikke mindre end 35 timers klasseundervisning pr mand i løbet af en fire-ugers periode.

Det danske uddannelsesbehov må forventes at blive højt, da værkbegrebet aldrig har været anvendt (i AACR2 har man arbejdet med 'uniforme titler' som i mange tilfælde kan sidestilles med titler på works/expressions), og autoritetsposter kun har været benyttet på nogle få biblioteker.

Indledningsvist bør det dog afklares hvorvidt man i dansk regi ønsker et bredt kendskab til katalogisering som fagområde i det brede biblioteksvæsen, eller om det skal være forbeholdt eksperter og dermed centraliseres. En øget centralisering vil, set med arbejdsgruppens øjne, medføre fremmedgørelse over for og mindre forståelse af egne redskaber i bibliotekerne, og det vil blive vanskeligere for de enkelte biblioteker at tilpasse egne fremvisningsformater og søgesystemer til brugernes behov. Vores erfaring er, at man er bedre i stand til at søge, hvis man kender de bagvedliggende data.

Kommentar – 2015

Indholdet fra 2012 er præget af, at man ikke på dette tidspunkt vidste, efter hvilket scenarie RDA ville blive anbefalet indført. For en nutidig status, se hovedindstillingen.

12. Opstilling af scenarier for RDA i Danmark

6.1 Scenarier og arbejdsgruppens vurderinger

Ud fra arbejdsgruppens nuværende viden sammenholdt med bibliotekernes afhængighed af omverdenen har arbejdsgruppen opstillet en række scenarier, som vi mener Bibliografisk Råd og Kulturstyrelsen bør tage stilling til.

Uanset hvilken form for overgang til RDA, der evt. måtte vælges, vil en overgang til RDA fordre en stor uddannelsesmæssig indsats.

Scenarie 1

Vi beholder danske regler og dansk format som hidtil helt uden tilpasninger

Realistisk scenarie?

Scenariet er realistisk i forhold til regler, da vi allerede i dag lever med danske regler versus AACR i basen, hvor AACR's poster indeholder hovedordning frem for opstilling samt uniforme titler. Vi laver det blot om eller ignorerer det ved genbrug.

Scenariet er dog næppe realistisk i forhold til format. RDA medfører formatændringer i MARC21 som der skal tages stilling til, - bl.a. mht. materialebetegnelser.

Scenarie 2

Vi beholder danske regler og dansk format som hidtil med få formatmæssige tilpasninger

Realistisk scenarie?

Ja her og nu – jævnfør kommentaren ovenfor.

Arbejdsgruppens kommentarer:

Scenariet vurderes som uholdbart i længden, altså en stakket frist. Kommende datamodel må forventes at rette sig mod en FRBR-model, og hvis vi ikke kan følge med over på denne, fordi vores format og regler ikke er indrettet herpå, formodes genbrug af udenlandske poster at blive væsentligt vanskeliggjort på det tidspunkt.

Samtidig vil vi ikke få glæde af det internationale arbejde med linked data der baseres på brug af RDA. Endelig vil vi blive afskåret fra brug af fremtidige nyudviklede og videreudviklede bibliotekssystemer fra udlandet.

Selvom vi beholder danske regler og format, vil der også udgifter være forbundet hermed til vedligeholdelse og en formodentlig stigende opgavemængde med mapning/konvertering i forhold til udlandet efterhånden som format og datamodel udvikler sig yderligere der.

Scenarie 3

Vi beholder danske regler og dansk format med få formatmæssige tilpasninger af hensyn til forskningsbibliotekernes udstrakte genbrug af poster fra Netpunkt og WorldCat, men med den klare målsætning at Danmark skal gå over til RDA på et passende tidspunkt og en stillingtagen til under hvilken form, vi skal gå over

Realistisk scenarie?

Ja

I perioden til vi gå over arbejdes på evt. udpegning af områder til oversættelser, danske profiler, generel dansk vidensløft om RDA mv. – jf. nedenfor- altså forberedelse til ibrugtagning.

Om der er tale om et passende tidspunkt revurderes fx årligt ud fra faktorer som RDA's indhold (er moderniseringen nået et tilstrækkeligt niveau set med danske øjne - RDA opdateres løbende, hvilket vi allerede erfarede under arbejdsgruppens arbejde), samspil mellem bibliografiske poster og autoritetsposter fx i lyset af genbrug, resultater fra BIBFRAME-arbejdet, dokumenteret funktionalitet i linked data sammenhæng, der forudsætter RDA eller hvor man sparer meget arbejde ved at være RDA-land.

Arbejdsgruppens kommentarer:

En fremadrettet løsning, men ikke uden omkostninger.

Scenarie 4

Vi indfører RDA i fuld udstrækning og i den rene engelske version og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem

Realistisk scenarie?

Formatet ville skulle tilpasses, men der er for mange komplikationer ved indholdet i denne model.

Arbejdsgruppens kommentarer:

At indføre RDA i fuld udstrækning og i den engelske version vurderes ikke som en realistisk model.

Der er for mange alternativer og valg i RDA til, at det kan lade sig gøre uden en central dansk stillingtagen og vejledning. Man ville efterlade bibliotekerne med en stribe valg, som mange ikke har ressourcer til at gennemarbejde og samtidig vil have svært ved at gennemskue konsekvensen af.

Der er for store forskelle på engelsk og dansk katalogiseringstradition som det er nu. Vi vil næppe tilbage til korporationskatalogisering og over på opstilling efter uniform titel (udenlandsk skønlitt. opstillet under den originale titel) etc.

Indholdet i RDA er svært tilgængeligt i sig selv og engelsk vil yderligere være en hæmsko for at bruge RDA. Det personale, der mange steder katalogiserer, formodes ofte at mangle de teoretiske og sproglige kompetencer, RDA fordrer.

Scenarie 5

Vi indfører RDA i fuld udstrækning og i den rene engelske version og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem, - dog udarbejdes en dansk profil og danske vocabularer samt regler for dansk opstilling.

Realistisk scenarie

Ja (lidt tøvende)

Arbejdsgruppens kommentarer:

Formatet ville skulle tilpasses og danske hjælperedskaber vil bestemt være en hjælp, der til en vis grad vil kunne kompensere for manglende teoretiske kompetencer i bibliotekerne. Situationen vil dog stadig være problematisk på grund af sproglige barrierer for en stor gruppe af dem der katalogiserer.

Scenarie 6

Vi indfører RDA i fuld udstrækning og i en fuld oversat version og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem

Realistisk scenarie

Næppe

Arbejdsgruppens kommentarer:

Uhensigtsmæssigt at oversætte noget vi evt. vælger ikke at bruge. En oversættelse kræver også vedligehold. Samtidig er en dansk profil nødvendig jf. kommentarer ovenfor om valgmuligheder i indholdet.

Scenarie 7

Vi indfører RDA i fuld udstrækning og i en fuld oversat version og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem. Samtidig udarbejdes en dansk profil og danske vocabularer samt regler for dansk opstilling.

Realistisk scenarie

Ja (måske ikke økonomisk)

Arbejdsgruppens kommentarer:

Dyrt – og en oversættelse kræver jo også vedligehold. En dansk profil vil sikkert afsløre ting vi ikke vil bruge i Danmark, så hvorfor oversætte alt?

Scenarie 8

Vi indfører RDA i en version hvor væsentlige dele er oversat til dansk (inklusive udarbejdelsen af danske vocabularer, der er lavet en dansk profil til reglerne (a la "I Danmark...") og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem.

Realistisk scenarie

Ja

Arbejdsgruppens kommentarer:

Løsningen er målrettet til danske forhold, men fortsat ikke billig – oversættelse og profiler kræver både grundarbejde og vedligehold. Løsningen vil dog være den, der bedst robustificerer en indførelse af RDA i Danmark, da den søger at løse såvel faglige som sproglige barrierer for RDA i Danmark.

Kommentar – 2015

Scenarierne blev drøftet i BIR og der var enighed om at det mest realistiske scenarie var scenarie 5.

13. Arbejdsgruppens anbefaling

Ud fra en faglig synsvinkel anbefaler arbejdsgruppen, at der tages udgangspunkt i **Scenarie 3**:

”Vi beholder indtil videre danske regler og dansk format med få formatmæssige tilpasninger af hensyn til forskningsbibliotekernes udstrakte genbrug af poster fra Netpunkt og WorldCat, men med den klare målsætning at Danmark skal gå over til RDA på et passende tidspunkt og en stillingtagen til under hvilken form, vi skal gå over”

Overgangen til RDA foreslås at ske som beskrevet i **Scenarie 8**:

”Vi indfører RDA i en version hvor væsentlige dele er oversat til dansk (inklusive udarbejdelsen af danske vokabularer, der er lavet en dansk profil til reglerne (a la ”I Danmark...”) og beholder det danske format indtil BIBFRAME-initiativet har afklaret vejen frem”.

Kommentar – 2015

Som nævnt ovenfor blev BIR enige om at pege på scenarie 5, der adskiller sig fra scenarie 8 ved, at regelteksten ikke oversættes men at vi fremover anvender den engelske original. En oversættelse og efterfølgende løbende opfølgning og ajourføring af denne skønnes ikke realistisk.

14. Forslag til handlingsplan

Arbejdsgruppen har udarbejdet et forslag til en handlingsplan, der skitserer hvordan man kan komme videre med en endelig beslutning om RDA i Danmark:

BIR vælger hvilke(t) scenarie(er) man vil anbefale Kulturstyrelsen at styre efter.

BIR foreslår herefter Kulturstyrelsen en national strategi for autoritetsposter, både for ophav, værker, repræsentationer af værker, og samspil lokalt/centralt/nationalt/internationalt

BIR iværksætter udarbejdelsen af manglende og yderligere *faglige analyser*:

- Analyser på yderligere materialeområder
- Formatmæssige analyser:
 - Konvertering af poster fra MARC21 udarbejdet i RDA til dm2 uden datatab
 - Tilpasning af dm2
 - Mapning mellem dm2 og RDA og vice versa

Kulturstyrelsen iværksætter foreløbige *økonomiske analyser*:

- Engangsudgifter
- Langsigtede økonomiske konsekvenser

Kulturstyrelsen og BIR iværksætter formidling til biblioteksverdenen blandt andet igennem høring indledt med en temadag/konference, der bidrager til en oprustning af viden på området og om problemstillingerne. I denne forbindelse bør det overvejes hvorvidt det er muligt at bibeholde katalogiseringskompetencer lokalt i så vid udstrækning som i dag

BIR iværksætter forberedelse til overgang til RDA. Det indledende arbejde består blandt andet i, at:

- Fastlægge en dansk profil for alle typer af entiteter under hensynstagen til internationale tiltag på området
- Udpege de områder der skal oversættes til dansk (need to have / nice to have / not to have)
- Overveje hvordan oversættelse skal fungere ift. dansk profil: kunne en dansk oversættelse eksempelvis bestå i et dansk Policy Statement ift. den engelsk formulerede regel?
- Tage stilling til hvad der skal være danske vokabularer til – og udarbejdelse heraf
- Tage stilling til vedligeholdelse
- Iværksætte opbygning af eksempelsamling

BIR bør aktivt følge udviklingen i BIBFRAME således at en dansk implementering kan afpasses efter de tiltag der sker

BIR vurderer årligt hvornår det er et passende tidspunkt for overgang til RDA (se scenarie 3) og udarbejder overgangsplan: forholdet mellem central og lokal overgang m.v.

I forbindelse med implementering skal Kulturstyrelsen tage stilling til om centrale tilbud om uddannelse skal etableres, samt til udarbejdelse af uddannelses- og undervisningsmateriale. Kulturstyrelsen skal desuden overveje konsekvenser ift. biblioteksafgift.

Kommentar – 2015

Handlingsplanens indledende aktiviteter er fulgt, dog er BIR gået væk fra at anbefale en bred for/imodhøring, idet det er mere og mere tydeligt, at status quo ikke er et alternativ. BIR udarbejder i stedet et beslutningsgrundlag til Kulturstyrelsen, der så efter dialog med styrelsens udvalg mv. tager beslutning.